

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

На правах рукопису

МУРАВЕНКО ОЛЕКСАНДР ЮРІЙОВИЧ

УДК 342.95

**РОЛЬ І МІСЦЕ ПРОКУРАТУРИ В ЗАБЕЗПЕЧЕННІ
ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ**

12.00.07 – адміністративне право і процес;
фінансове право; інформаційне право

Дисертація на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Науковий керівник
Кулинич Сергій Анатолійович
кандидат юридичних наук, доцент

Харків – 2014

Зміст

Вступ.....	
Розділ 1. Правова характеристика законності в державному управлінні.....	
1.1. Правова характеристика законності.....	
1.2. Поняття та сутність законності в державному правлінні.....	
1.3. Форми та засоби забезпечення законності в державному управлінні.....	
Висновки до Розділу 1.....	
Розділ 2. Правове регулювання діяльності органів прокуратури в Україні.....	
2.1. Правовий статус органів прокуратури в Україні.....	
2.2. Функції органів прокуратури в Україні.....	
2.3. Повноваження органів прокуратури та форми їх реалізації.....	
Висновки до Розділу 2.....	
Розділ 3. Вдосконалення правового регулювання діяльності прокуратури щодо забезпечення законності в державному управлінні.....	
3.1. Повноваження прокуратури в сфері забезпечення законності в державному управлінні: прогалини та шляхи усунення.....	
3.2. Забезпечення прокуратурою законності в державному управлінні шляхом взаємодії з іншими учасниками адміністративних правовідносин: основні напрямки вдосконалення.....	
Висновки до Розділу 3.....	
Висновки.....	
Використанні джерела.....	

ВСТУП

Актуальність теми. Тривалий час міжнародні й європейські регіональні інституції виносили рекомендації нашій державі щодо реформування ролі, призначення й правової природи національної прокуратури відповідно до європейських стандартів. До сьогодні ці рекомендації не в повному обсязі виконані, не зважаючи на те, що в 2012-2013 роках відбувається реформа кримінальної юстиції, в рамках якої, модифікується й правова природа української прокуратури. При цьому, чи не найважливішим питанням для науковців і практиків залишається критична оцінка доцільності окремих питань реформування прокуратури, адже не завжди процедура адаптації українського законодавства до європейського, що часто відбувається з ігноруванням української ментальності, історії й культури права, може бути позитивною в правозастосовній практиці.

До сьогодні українська прокуратура та її роль в забезпеченні законності в державному управлінні концептуально відрізняється від європейських, головним чином, тих, що функціонують в країнах англо-американського права та ряду держав континентальної правової традиції: якщо роль прокуратур європейських держав зводиться загалом до здійснення кримінального переслідування законопорушників (в окремих державах ця функція комбінується також наглядовими повноваженнями), то вітчизняна прокуратура є особливим державним органом який здійснює основний та найбільш ефективний захист законності загалом та захист в державному управлінні зокрема, головним чином, в силу загальної природи її юридичного статусу.

Загалом, роль національної прокуратури України в забезпеченні законності в державному управлінні важко недооцінити, тому, питання про вдосконалення повноважень прокуратури не повинно бути синонімом їх звуження та/або обмеження (останні поправки до законодавчих актів, що регламентують функціонування української прокуратури, хоч і були

озаглавлені як зміни «з питань удосконалення діяльності прокуратури», проте, по своїй суті, були спрямовані зокрема на обмеження повноважень цього органу влади, без обговорення з Венеціанською комісією Ради Європи).

Водночас, слід звернути увагу на те, що реформи які відбуваються сьогодні в Україні, переважно, спрямовуються на адаптування національного законодавства до європейських стандартів, при цьому, актуалізує цей процес поглиблена інтеграція нашої держави до Євросоюзу шляхом підписання Договору про асоціацію (однією з вимог до підписання якої є вдосконалення законодавства про суди та прокуратуру). В цьому процесі найближчим часом планується прийняти новий Закон про прокуратуру України, з набранням чинності якого, прокуратура позбавиться ряду повноважень, які їй допомагали, як оперативно реагувати на порушення законності, так і ефективно забезпечувати законність в державному управлінні.

Саме тому, всебічне дослідження питання ролі та місця національної прокуратури в забезпеченні законності в державному управлінні на сьогодні є однією із найактуальніших питань не лише адміністративного права, але й доктрини права загалом.

Окремим питанням у визначеному напрямку вже приділяли увагу як зарубіжні, так і українські науковці. Серед них слід назвати таких як: О.М. Баксалова, Д.В. Баксальєр, В.П. Беляєв, М.М. Бурбика, Г. Гаврюшенко, Д.О. Гонібєсов, І.Ю. Гончарова, М.В. Косюта, А. Лапкін, О.О. Максуров, І. Марочкін, О.В. Марцеляк, М.І. Мичко, В.В. Назаров, Є.М. Попович, В. Пшонка, Г. Серєда, Ю.М. Тодика, К.О. Улизько, Ю.В. Шевченко, та ін. Разом з тим, слід зазначити, що, в рамках вітчизняної доктрини адміністративного права, питання ролі і місця національних органів прокуратури України в забезпеченні законності в державному управлінні комплексно не досліджувались. При цьому, не зважаючи на те, що в нашій державі за останні декілька років були опубліковані окремі наукові дослідження, в яких вчені фрагментарно розглядали предмет нашого дослідження, слід

наголосити, що такі дослідження, з практичної сторони, є застарілими, оскільки, не враховують законодавчі зміни в регламентації повноважень прокуратури, які змінилися в ході реформи кримінальної юстиції 2012 року.

Нормативну базу дослідження становлять Конституція України, закони й підзаконні нормативно-правові акти України, проекти законів України й міжнародно-правові акти, у тому числі документи Ради Європи та Організації Об'єднаних Націй.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в рамках планів досліджень юридичного факультету Сумського державного університету на 2011–2014 рр. та науково-дослідної теми «Правоохоронна система України: адміністративно-правові заходи організації та функціонування» (номер державної реєстрації 0110U005040).

Мета і завдання дисертаційного дослідження полягає у всебічному аналізі та визначенні ролі й місця національних органів прокуратури України в забезпеченні законності в державному управлінні в умовах сучасних реформ та економічних перетворень, а також виявлення прогалин в правовому регулюванні повноважень органів прокуратури і формулюванні конкретних пропозицій щодо їх усунення.

Для досягнення поставленої мети в дисертації поставлені наступні завдання:

- визначити зміст та сутність законності як правового явища, зокрема, в аспекті адміністративного права;
- встановити сутність та ознаки законності в державному управлінні;
- проаналізувати та розкрити форми та засоби забезпечення законності в державному управлінні;
- охарактеризувати правовий статус національних органів прокуратури в Україні;
- проаналізувати функції органів прокуратури в Україні;

- здійснити аналіз та систематизувати повноваження національних органів прокуратури та форми їх реалізації, зважаючи на останні зміни в законодавстві та вимоги міжнародних інститутів щодо реформування повноважень прокуратури України;

- виявити прогалини в правовому регулюванні забезпечення законності в державному управлінні органами прокуратури, а також сформулювати рекомендації щодо усунення цих недоліків;

- визначити основні напрямки вдосконалення забезпечення прокуратурою законності в державному управлінні шляхом взаємодії з іншими учасниками адміністративних правовідносин.

Об'єктом дослідження є суспільні відносини, що виникають під час реалізації органами прокуратури своїх повноважень щодо забезпечення законності в державному управлінні.

Предметом дослідження виступають правові норми, які регулюють діяльність органів прокуратури України, що направлена на забезпечення законності в державному управлінні.

Методи дослідження. У дисертації використовувалися такі методи, як: історичний, формально-логічний, системно-структурний та логіко-семантичний. Застосування історичного методу дозволило вивчити еволюцію становлення в загально-правовій науці та доктрині адміністративного права понять «законність» й «законність в державному управлінні», а також виникнення й формування форм та засобів забезпечення законності в державному управлінні, формування правового статусу органів прокуратури в Україні (підрозділи 1.1., 1.2., 1.3., 2.1.). Формально-логічний у поєднанні із системно-структурним методом надав можливості проаналізувати та систематизувати форми та засоби забезпечення законності в державному управлінні, функції національних органів прокуратури в Україні й їх повноваження та форми їх реалізації, а також, повноваження прокуратури в сфері забезпечення законності в державному управлінні (підрозділи 1.3., 2.2., 2.3., 3.1.). За допомогою логіко-семантичного методу визначено поняття і

надано класифікацію ряду понять (підрозділ 1.1., 1.2., 1.3., 2.1., 2.2., 2.3.). Комплексний підхід до використання вказаних методів дозволив всебічно розглянути стан правового регулювання забезпечення законності в державному управлінні органами прокуратури України, виявити недоліки і прогалини та сформулювати пропозиції щодо його вдосконалення.

Наукова новизна одержаних результатів полягає в тому, що дисертація є першим у доктрині адміністративного права комплексним дослідженням ролі й місця національних органів прокуратури України в забезпеченні законності в державному управлінні в умовах сучасних реформ та економічних перетворень. У результаті проведеної дослідницької роботи сформульовано низку наукових положень і висновків, запропонованих особисто здобувачем. До найбільш значущих належать наступні:

Вперше:

- здійснено систематизацію функцій національних органів прокуратури України щодо забезпечення законності в державному управлінні. Зокрема, виведено: конституційні (підтримання державного обвинувачення в суді; представництво інтересів громадянина або держави в суді; нагляд за додержанням законів органами, які проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство; нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян) та законодавчі (основні, другорядні, похідні) функції;

- в національній доктрині адміністративного права комплексно виявлено прогалини в правовому регулюванні сукупності повноважень прокуратури в сфері забезпечення законності в державному управлінні, а також сформульовано рекомендації щодо усунення цих недоліків. Серед іншого зазначено, що реалізація правозахисної функції органами прокуратури повинна бути розширена на усіх фізичних (не лише громадян) та юридичних (усіх форм власності та всіх, що здійснюють свою діяльність на території України й визнаються такими за національним законодавством)

осіб. Також особлива увага звертається на потребу регламентації обов'язковості участі прокурора у справах про оскарження нормативно-правових чи правових актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування, а також обов'язку прокуратури щодо подання у відповідні суди заяв про розгляд справи, предметом якої є державне або муніципальне майно, фінансові кошти державної казни, рівно як і, будь-який державний позабюджетний фонд;

- на підставі аналізу питання забезпечення прокуратурою законності в державному управлінні шляхом взаємодії з іншими учасниками адміністративних правовідносин виявлено проблеми і окреслено шляхи їх вирішення в цій сфері. Зокрема, особлива увага звертається на потребу наділення прокуратури правом давати санкцію на проведення будь-яких оперативно-розшукових заходів, рівно як і при виявленні порушень закону зупиняти своєю постановою такі заходи, а також, з метою унеможливлення подальшої рейдерської практики в Україні, доцільним є створення та прийняття норми, якою було б накладено обов'язок на державні виконавчі служби погоджувати із національними органами прокуратури відкриття виконавчого провадження в господарських справах з приводу зміни права власності у окремих випадках

Удосконалено:

- систематизацію повноважень органів прокуратури щодо забезпечення законності в державному управлінні зважаючи на останні зміни в законодавстві та вимоги міжнародних інститутів щодо реформування повноважень прокуратури України. Виділено: 1) повноваження в процесі здійснення нагляду, 2) виявлення та реагування на порушення закону (злочини, делікти); 3) компетенція в питанні порушення кримінальної справи; 4) управлінські повноваження органів прокуратури (спеціальна адміністративна компетенція посадових осіб органів прокуратури щодо здійснення управління таким органом; 5) специфічні повноваження міждержавного характеру.

Дістали подальшого розвитку:

- аналіз формування та системне визначення поняття «законності в державному управлінні» в національній доктрині адміністративного права, зокрема, відзначено, що хоч це поняття є похідним від аналогічного радянського терміну, проте, зважаючи на концептуальні зміни національного законодавства й доктрини адміністративного права, поняття «законності в державному управлінні» потрібно розуміти в якості комплексного терміну, який складається із наступних елементів: наявність законодавчих актів, що визначають виконавчо-розпорядчу діяльність органів державної влади; виконання органами державної влади власних обов'язків лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені національним законодавством; наявність контролю та нагляду за додержанням законів в державі та наявність санкцій за порушення законності;

- розуміння форм забезпечення законності в державному управлінні, зокрема, виокремлено законодавчо-владну, виконавчо-владну, судово-владну, недержавну організаційно-структурну форми, а також таку форму як діяльність органів прокуратури;

- визначення особливостей правового статусу національних органів прокуратури в Україні. Зокрема, доведено, що правовий статус національних органів прокуратури слід розглядати як комплексне та складне поняття, зміст якого формується Основним Законом України, спеціальними законодавчими актами, а також відповідними міжнародними нормативно-правовими актами.

Практичне значення отриманих результатів полягає в тому, що викладені в дисертації положення можуть бути використані:

- у науково-дослідній роботі – для подальших досліджень проблем забезпечення законності в державному управлінні, а також при вивченні питань організації та функціонування органів прокуратури;

- у правотворчості – у процесі підготовки змін і доповнень до чинних нормативно-правових актів, а також їх проектів, якими вносяться зміни до комплексу функцій та повноважень національних органів прокуратури

України, головним чином, що прямо стосуються прав та обов'язків прокуратури в процесі здійснення ними нагляду за дотриманням законності в державному управлінні;

- у правозастосуванні – з метою правильного застосування термінів та окремих норм чинного законодавства, які розглядаються в цій дисертації;

- у навчальному процесі – при викладанні курсу адміністративного права й підготовці навчальної, інформаційної й методичної літератури.

Апробація результатів дослідження. Підсумки розроблення проблеми в цілому, окремі її аспекти, одержані узагальнення й висновки були оприлюднені на таких міжнародних науково-практичних конференціях: «Держава і право: проблеми становлення і стратегія розвитку» (Суми, 2012); «Сучасний стан та перспективи подальшого розвитку правової системи України» (Харків, 2012); «Актуальні досягнення юридичної науки в ХХІ столітті» (Львів, 2012).

Публікації. Основні теоретичні положення і висновки дисертаційної роботи викладено у шести статтях, опублікованих у наукових фахових виданнях, а також у трьох тезах наукових повідомлень на науково-практичних конференціях.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, які об'єднують вісім підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Повний обсяг дисертації становить 203 сторінки. Список використаних джерел налічує 246 назв і займає 27 сторінок.

РОЗДІЛ 1. ПРАВОВА ХАРАКТЕРИСТИКА ЗАКОННОСТІ В ДЕРЖАВНОМУ УПРАВЛІННІ

1.1. Правова характеристика законності

Досить динамічні процеси зміни орієнтирів суспільства від одного правлячого режиму до іншого, зміна ціннісних орієнтирів, проголошення принципу законності в якості одного з головних пріоритетів державного і суспільного життя – все це є ефективним середовищем, яке зумовлює необхідність розробок адекватних вимогам часу моделей розвитку державних інститутів, дій державних органів у відповідних сферах управління [1, с. 3].

Виникнення поняття «законність» декотрими вченими пов'язується із проголошенням в 1215 році «Великої хартії вольностей», оскільки, цим нормативно-правовим актом вперше держава визнавала, що людина може бути заарештована, ув'язнена, позбавлена права власності, а також вигнана з країни лише на підставі легітимного судового вироку [2, с. 154-156].

В період існування колишньої Російської імперії питання законності набуло фрагментарної значущості у XVIII ст., а реальної практичної значимості на початку XX ст. Це, насамперед, пов'язано із прийняттям Петром I 17 квітня 1722 року Указу «Про збереження прав цивільних, про не вчинення справ проти Регламентів», в якому відзначалось, що ніщо не є таким потрібним в управлінні Держави як «міцне збереження прав цивільних». В Указі також зверталась увага на втрату вагомості законів, які визнавались царем «фортецею правди». Значну увагу Імператор звертав на неприпустимість порушення законодавства, яке мало місце в існуючих в ті часи умовах існування імперії, в яких чиновники «їх не бережуть чи грають, немов в карти, перебираючи масть до масті», чого подібного ніде в світі, на думку Петра I, не існувало [3, с. 656]. Так, для подолання тотального

порушення законодавства, Указом передбачалась юридична відповідальність чиновників за порушення законності у формі смертної кари без можливості помилування і не зважаючи на будь-які заслуги перед імперією чи царем [3, с. 657]. Більш того, для того, щоб ліквідувати тотальне порушення законності в імперії, Петро I мав намір забезпечити Указ 1722 року новим, відповідно до якого «чиновника, який незаконно отримав суму, хоча б рівну вартості вірьовки, підлягало вішати» [4, с. 121].

Особливу роль в нормативному розумінні законності відіграло прийняття останнім імператором Росії Миколою II 12 грудня 1904 року Указу, п. 1 якого передбачалось встановлення законності в державному управлінні. Цим пунктом відзначалась необхідність «прийняти дійові заходи щодо охорони повної сили закону, – найважливішої опори престолу, – щоби непорушне та однакове для всіх виконання його вважалось найпершим обов'язком підлеглих нам влад та місць, невиконання ж його безповоротно тягло законну за будь-яку беззаконну дію відповідальність, та в цих видах полегшувати потерпілим від таких дій особам способи досягнення правосуддя». Пунктом 5 Указу регламентувалось встановлення меж застосування виключних законів про охорону, обмеження дискреційної діяльності адміністративних влад окремими територіями та «допущенням обмежень приватних осіб, які вони викликають лише у випадках, що дійсно загрожують державній безпеці». Восьмим пунктом Указу зазначалась необхідність встановлення рамок адміністративного нагляду та наказувалось «ліквідувати з нині діючих про друк постанов надлишкові обмеження» тобто «поставити друковане слово в точно визначені законом межі» [5].

Повалення Російської імперії, яка поступово ставала на шлях побудови правової держави, більшовиками в 1917 році, ознаменувало собою відмову державного апарату від ідеї законності. Зокрема, І.С. Гриценко зазначає, що розбудова радянської держави була розпочата з повного ігнорування законності у всіх сучасних розуміннях цього поняття. Вчений вважає, що «більшовики у своїх намаганнях знищити старий державний режим і

побудувати соціалістичну державу не могли, а головне – не бажали зв'язувати себе правовими нормами, надавати своїй діяльності законного та правомірного характеру, оскільки це суттєво ускладнило б досягнення їх мети» [6, с. 2]. Однак, згодом, радянська влада, як відзначає А.Ф. Крижанівський, запровадила поняття революційної законності, згідно з якою суди, адвокатура, прокуратура мали, насамперед, керуватися революційною правосвідомістю, а тільки потім вирішували питання потреби застосовування законів, якщо вони відповідали цій революційній правосвідомості [7, с. 30]. Таке розуміння законності (в формі революційної законності) повністю відповідало поглядам тоталітарному адміністративному апарату, який формувався в СРСР. Зокрема, ще В.І. Ульянов (Ленін) зазначав, що поганим є той революціонер, який «в момент гострої боротьби зупиняється перед непорушністю закону». На думку диктатора та ідеолога радянського комунізму, закони в перехідний період «мають тимчасове значення», тому особи повинні жити за принципом «якщо закон перешкоджає розвитку революції, він відміняється чи виправляється» [8, с. 504].

Таким чином, революційна законність не мала чітких меж, що дозволяло правозастосовнику виходити за межі чинних нормативних актів або взагалі відмовлятися від їх застосування, замінюючи останні власним поглядом на доцільність того або іншого варіанту управлінського рішення [6, с. 6]. Поряд з цим, на думку відомого радянського вченого М.В. Криленко, відмова від застосування нормативно закріплених правил чи будь-яке інше порушення законодавства не завжди могло розцінюватись владою як виконання принципу революційної законності. Вчений в своїй праці «Про революційну законність», розкриваючи правовий зміст такої номінальної законності, чітко відмежовує вимогу дотримання законів, самочинство та порушення законодавства за вказівками керівних органів «червоної» влади. М.В. Криленко зазначає, що саме самовільне відхилення від однакових методів, що були вказані керівними органами влади пролетаріату та його комуністичної партії, визнається порушенням революційної законності, а

також, паралельно, й порушенням методів соціалістичного будівництва та порушенням волі й вказівкам партії, що є антипартійною поведінкою [9, с. 8].

Таким чином, в процесі побудови радянської держави та її правової системи, принцип законності не мав практичного застосування, а його викривлене розуміння (у формі революційної законності), прямо суперечило принципу законності.

Лише на початку 60-их років XX ст. в наукових колах радянських вчених з'являється дискусія з приводу визначення поняття законності [7, с. 31], власне, потрібно зазначити, що з цього періоду в радянській доктрині адміністративного права сформувались дві концептуальні позиції, щодо розуміння правового змісту поняття «законність»:

1. Суть законності полягає в строгому, неухильному дотриманні і виконанні законів усіма органами держави, всіма установами, громадськими організаціями, посадовими особами, громадянами [10, с. 11, 24-25, 39];

2. Суть законності полягає у двох невід'ємних елементах: 1) суворе і неухильне проведення законів у життя; 2) система правових норм, що відображає закономірність суспільного розвитку і волю народу [11, с. 25-27].

Поряд з цим, в період існування колишнього СРСР та появи в науці і закріпленні в законодавстві так званої соціалістичної законності, такий принцип почав розглядатись в широкому (принцип поведінки, що вимагається державою від усіх громадян, посадових осіб, установ і організацій) та вузькому (принцип діяльності соціалістичного державного апарату) сенсі [12, с. 105]. Зокрема, М.Г. Александрова, розглядаючи соціалістичну законність, зазначала, що це поняття є комплексним режимом, до якого входять: 1) вимоги безумовного дотримання законів не зважаючи на посаду чи будь-які інші ознаки особи; 2) реалізація владних функцій держави на основі точного та неухильного виконання законів, за наявності дотримання посадовими особами прав громадян; 3) здійснення державного та громадського нагляду за реалізацією законодавчих актів, покарання

порушників законності не зважаючи на юридичний, політичний чи соціальний статус винного [13, с. 410].

Поряд з цим, потрібно відмітити, що для радянської доктрини адміністративного права була характерною ідеологізація поняття «законність». Зокрема, О.М. Васильєв зазначав, що урозуміння класового змісту та, класовий підхід загалом, є обов'язковим в процесі розуміння правової природи законності. На базі цього вчений розмежовував сутність та соціалістичну роль буржуазної та соціалістичної законності [14, с. 371]. Таким чином в доктрині адміністративного права почалось фрагментарне дослідження соціалістичної та західно-демократичної законності, в яких, на основі ідеолого-політичних аргументів, вченими доводилась «пагубність» і реакційність капіталістичної ідеології та прогресивність соціалістичної.

О.В. Мартинов, розглядаючи «соціалістичну законність» зазначає, що в ракурсі ідеологізації, така законність набула «зайво політизований характер». Вчений вважає, що по суті справи, якщо за допомогою дотримання законності не забезпечується політична воля панівного класу, то ні про яку законність й мови бути не може. При цьому законність служить політиці, залежить від неї і визначається нею, в результаті чого, простежується явний суб'єктивізм в забезпеченні і доцільності такої законності. Вони повинні визначатися правлячою елітою, яка встановлює законність для захисту і легітимізації своєї влади. Інакше кажучи, це правове обґрунтування прийнятих політичних та інших рішень [15, с. 259].

З цього приводу, А.Ф. Крижанівський відзначає, що показовим виявом ідеологізації законності була «традиція» посилювати значення правових понять прикметниками у суспільних науках радянської доби, яка мала на меті «компенсувати латентну девальвацію термінів в умовах тотального порушення законності самою державою» [9, с. 32].

На нашу думку, ідеологізація такого демократичного принципу як законність є неприпустимою, оскільки, у разі такої ідеологізації відбувається викривлення правової природи самого принципу законності. Ідеологізована

законність, як і так звані «революційна законність» та «соціалістична законність», головною мірою, носить прикладний характер і є далекими від загальнолюдських цінностей [16, с. 109]. Тобто, як відмічає В.В. Гладкий, законність, як принцип демократії в умовах її ідеологізації, перетворюється в ефективну зброю порушення прав людини. Так, 25 червня 1932 року ЦВК та РНК СРСР прийняли Постанову «Про революційну законність» [17], в якому, окрім розкриття політичного розуміння революційної законності партійних керівників СРСР, осуджувались порушення законності, які мали місце під час колективізації. Проте, вже 7 серпня 1932 року ЦВК та РНК СРСР прийняли іншу Постанову «Про охорону майна державних підприємств, колгоспів та кооперацій та укріплення суспільної (соціалістичної) власності» («Закон про три колоски») [18], яка поряд із умовами Постанови «Про революційну законність», на думку вченого, стала не лише наріжним каменем «репресивного законодавства СРСР» але й законодавчою передумовою українського геноциду 1932-1933 років (Голодомору), в якому загинуло близько десяти мільйонів українців [19, с. 167-170].

Однак, для об'єктивного розуміння правової природи законності в часи існування колишнього СРСР, потрібно відзначити, що в доктрині адміністративного права та загальної теорії держави і права, поряд із ідеологічною складовою, законність перебувала у постійному науковому розвитку. Зокрема, позиція С.С. Алексєєва з приводу законності, яку він висловив у своїй праці «Право та наше життя» й досі є досить актуальною. В 1978 році вчений зауважував, що законність є принципом, завданням якого є створення умов, в яких унеможлиблюється вчинення беззаконня в суспільстві. Так, С.С. Алексєєв вважав, що законність є комплексним поняттям, яке складається не лише з безумовного дотримання та виконання обов'язків, а й: 1) рівності всіх перед законом; 2) забезпечення повної та реальної реалізації суб'єктивних прав; 3) ефективної роботи органів прокурорського нагляду та правосуддя, що направлені на послідовну боротьбу з будь-якими правопорушеннями [20, с. 93-94].

Поряд з цим, рядом радянських вчених висловлювалась позиція, що законність є вимогою обов'язкового виконання умов Конституції. Таке розуміння законності за часів існування колишнього СРСР, на нашу думку, є більшою мірою прогресивним, оскільки, в радянську добу за Основним Законом не визнавалась пряма дія його норм, а його природа, загалом, вважалась декларативною. Проте, розуміння поняття законності як вимоги безумовного виконання та дотримання норм Конституції [Див. напр. 21, с. 3; 22, с. 28; 23, с. 58-59] є не в повній мірі коректним, оскільки цим поняттям, в силу його природи, охоплюється вимога безумовного виконання та дотримання не лише норм Конституції, але й усіх законів, що не суперечать нормам Основного Закону.

В сучасній Україні режим законності був проголошений в 1996 році, у зв'язку із прийняттям Конституції України, в якому цей принцип передбачався, зокрема, в ст. 6 та ч. 2 ст. 19. Так, конституцієдавець зазначив, що всі три гілки влади в Україні повинні здійснювати свої повноваження у встановлених Основним Законом України, та відповідних їй нормативно-правових актах, межах і відповідно до законів України, а саме: «лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [24].

В доктрині адміністративного права та в теорії держави і права, поняття «законність» не має конкретного визначення, проте, у більшості випадків, вчені, розглядаючи правовий зміст цього поняття, розкривають майже однакову його природу. Так, зокрема, в «Юридичному енциклопедичному словнику» 1984 року видання відзначалось, що поняття «законність» – це безумовне виконання законів та інших нормативно-правових актів державними органами, їх посадовими особами, громадянами та громадськими організаціями [25, с. 101]. Потрібно відмітити, що таке типове для радянської доктрини адміністративного права визначення цього терміну, не може мати свого місця в сучасній науці, головним чином тому, що такою дефініцією викривляється справжня правова природа законності, в

першу чергу її основна функція, що має прояв у обмеженні державної влади, якісними, виправданими, законами, а не законами і підзаконними нормативно-правовими актами, виконання яких в період існування колишнього СРСР було важливим елементом управління радянським народом адміністративною системою. Саме тому, трактування законності як вимоги «безумовного виконання законів та інших нормативно-правових актів» отримало значне поширення в радянській правовій науці [Див. напр. 26, с. 28; 27, с. 3; 28, с. 73] та було ідеологічно важливим забезпеченням закріплення влади адміністративно-бюрократичного апарату над народом, головним чином у випадках, коли виконавча влада створювала такі акти, що врегульовували ті правовідносини, що не були врегульовані законами та становили їх єдине джерело нормативного забезпечення [19, с. 166, 169].

Зокрема, М.С. Строгович з цього приводу ще в 1956 році зазначав, що в розумінні законності як вимоги дотримання та виконання не тільки законів, але й усіх інших правових актів, якими встановлюються норми права, є своя раціональність: «для здійснення законності необхідно, щоб дотримувалися і виконувалися не тільки закони». Поряд з цим, вчений не вбачав доцільності введення вказівки про це в саме формулювання законності, оскільки, «вищим виявленням державної волі є закон і саме дотримання і виконання законів є змістом законності». В свою чергу, підзаконні нормативно-правові акти повинні прийматись на підставі законодавчого акту, на його виконання, відповідно до нього. Тому дотримання і виконання підзаконних нормативно-правових актів «є тим самим дотриманням і виконанням закону, а їх порушення – порушенням закону» [29, с. 19].

Таким чином, під час визначення дефініції поняття «законності» потрібно вказувати на вимогу безумовного виконання законів, а не підзаконних актів, оскільки:

1. Поняття «законність» є похідним від терміну «закон» і, будучи комплексним поняттям, охоплює всі сторони життя права: від його ролі в створенні закону до реалізації його норм в юридичній практиці [30, с. 446];

2. Закон – є нормативно-правовим актом представницького вищого органу державної влади (або безпосередньо народу), який регулює найважливіші питання суспільного життя, установлює права і обов'язки громадян, має вищу юридичну чинність і приймається з дотриманням особливої регламентованої законодавчої процедури [30, с. 316].

3. Така вимога передбачена в ч. 2 ст. 19 Основного Закону України, головним чином, у вимозі, яка полягає у тому, що органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи «зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [24].

4. Підзаконні нормативно-правові акти повинні будуватись на законах та відповідати їм, саме тому, саме нормотворення законодавчої (виключаючи законотворення), виконавчої, судової влади та органів прокуратури є похідним явищем, яке виходить із принципу законності, контролюється ним та є одним із засобів забезпечення законності.

Однак, і в сучасній доктрині адміністративного права має місце радянське розуміння законності. Так, наприклад, російський вчений В.М. Хропанюк визначає це поняття як «суворе і повне здійснення приписів правових законів і заснованих на них юридичних актів всіма суб'єктами права» [31, с. 342].

Разом з цим, потрібно відмітити, що застаріле уявлення та правове розуміння змісту законності також має місце і в національній науці адміністративного права та законодавстві. Так, В.М. Паращук вважає, що поняття «законність» означає неухильне виконання законів, а також прийнятих відповідно до них правових актів [32, с. 237]. Таку ж дефініцію законності зазначають в своїх дослідженнях В.К. Колпаков [33, с. 659], Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, В.К. Шкарупа [34, с. 71] та інші авторитетні вчені [Див. напр. 35, с. 345]. А, наприклад Г.О. Пономаренко, взагалі категорично підкреслює, що «законність – це дотримання (виконання) вимог не лише

законів, а й інших законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів» [36, с. 35].

В сучасному законодавстві законодавцем не визначено поняття «законність», однак, воно витікає із ст. 9 КАСУ «Законність» [37]. В статі закріплюється правило, яке вказує на обов'язковість дотримання судами, при вирішенні справи, принципу законності, відповідно до якого суд, зокрема, вирішує справи відповідно до Конституції та законів України, а також міжнародних договорів, згода на обов'язковість яких надана Верховною Радою України, а також застосовує інші нормативно-правові акти, прийняті відповідним органом на підставі, у межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України.

Більш глибоко це поняття розуміє, Н.В. Пашкова, яка розглядає законність як найважливішу категорію юридичної науки і практики, рівень якої слугує головним критерієм оцінки правового життя суспільства. Вчена припускає, що поняття «законність» потрібно розуміти в якості «принципу, методу і режиму суворого, неухильного дотримання, виконання законів державою, її органами, посадовими особами та іншими суб'єктами, наділеними державно-владними повноваженнями». Так, Н.В. Пашкова робить висновок, відповідно до якого, законність є передумовою правопорядку, ядром суспільної дисципліни, найважливішим елементом демократії і культури, основою здійснення прав людини [38, с. 150]. На нашу думку, попри глибину такої дефініції, це визначення поняття законності не може мати місця в доктрині адміністративного права, оскільки, його описова характеристика, що прямо супроводжена сукупністю філософських й політико-ідеологічних оціночних категорій неюридичної природи, взагалі не розкриває правовий зміст законності.

Також, в загальній юридичній доктрині, законність розуміють як виключне надбання правової держави, яке виражається в режимі панування закону у взаємовідносинах особистості та держави, громадянина та посадової особи (органу держави) [39, с. 41]. Проте, й таке визначення не можна

назвати повним, оскільки законність охоплює також такий елемент як законотворення. Зокрема, Є.В. Волколупов в своєму дисертаційному дослідженні «Прокурорський нагляд як гарантія забезпечення законності правових актів (Проблеми теорії та практики)» розглядає законність в якості складного соціально-правового явища, що охоплює не тільки принцип, метод і режим безумовного і точного виконання законів і заснованих на них підзаконних нормативних актів усіма без винятку, але і якість самих законів, правотворчу та правозастосовчу діяльність державних органів [40, с. 8].

Потрібно відмітити, що в ряді наукових праць, вчені намагались виробити універсальну дефініцію терміну «законність», проте, будь-яке з таких визначень як правило повторюється та дублює однакові типові помилки (функції, методи, принципи, загальну природу окремо чи в сукупності). Так, на думку А.Б. Ендіна, сучасне розуміння категорії «законність» найбільш точно відображається в такій її дефініції: режим, принцип і метод функціонування держави і суспільства, що ґрунтуються на реальному верховенстві (диктатурі) закону, правомірній реалізації норм права усіма учасниками правових відносин, що забезпечують гарантованість прав і свобод особистості [41, с. 157-158]. Проте, саме розуміння законності як діяльності, хоч і є вірним, проте, теж не є повним. Зокрема, Р.Ф. Вагапов вважає, що законність виступає як властивість діяльності у сфері права і будь-яка дія в цій сфері має бути законною. Що стосується принципу, методу і режиму, то вони виступають як форми вираження законності. Загальним моментом для них є фіксація відповідності правової діяльності та її результатів, а також пов'язаних з ними соціально-правових процесів положеннями юридичних приписів. Тобто, на думку вченого, саме відповідність повинна бути ключовою властивістю законності, її сутністю [42, с. 27]. Також цікавою, на нашу думку, наукова позиція І.К. Залюбовської, яка вважає, що законність – це система юридичних правил, норм, засобів та гарантій з відповідними їм державними структурами, покликаними забезпечити практичну реалізацію законів та інших правових актів [43, с. 8].

О.В. Кудряшов відзначає, що законність належить до загальноправових принципів права та одночасно є категорією суцього і належного. Законність, що розуміється як принцип і метод, залишає її в рамках суцього. Гарантії законності переводять її сфери суцього в категорію належного, зосереджуючись на своєрідний політико-правовий режим. Таким чином, саме гарантії законності наповнюють юридичні форми соціальним змістом, створюючи тим самим умови для безперешкодної реалізації прав і обов'язків всіма суб'єктами права [44, с. 173].

В.М. Соловйов зазначає, що законність – це наявність науково обґрунтованих правових норм, які відповідають Конституції та законам України, вимогам формальної логіки та законодавчої техніки, враховують реалії сьогодення та спрямовані на майбутнє, а, по-друге, – послідовне й неухильне виконання цих норм усіма державними органами, посадовими особами, громадянами й об'єднаннями [45, с. 66].

Найбільш повно розкриває природу законності Г. Середя та О.Ю. Шевчук. Першим вченим це поняття розглядається з позицій парадигми розрізнення права та закону. Так, зміст законності Г.Середя конкретизує такими ознаками: 1) дотримання не вказівок нормативних актів, а правових норм, тобто права загалом і правових звичаїв зокрема; 2) законність характеризує не тільки поведінку осіб, а й відповідність законів праву; 3) законність як правовий режим (*de lege lata*) певною мірою відображається в суспільній правосвідомості і стає принципом права (*de lege ferenda*), тобто має власні об'єктивну та суб'єктивну сторони [46, с. 11]. В свою чергу, О.Ю. Шевчук звертає увагу на те, що, по-перше, законність відображається у досконалості самих законів, а, по-друге, законність є особливим режимом або процесом діяльності держави і всіх інших суб'єктів суспільних відносин, суть якого зводиться до трьох основних вимог: 1) наявність добре продуманої системи демократичних правових законів і підзаконних нормативних актів; 2) точне і повне закріплення правового статусу (прав і обов'язків) усіх учасників суспільних відносин, зокрема державних органів і

посадових осіб; 3) точне і неухильне дотримання законів та інших нормативно-правових актів усіма посадовими особами та громадянами [47].

Таким чином, систематизуючи основні, висвітлені в науці, визначення поняття «законність», можна зробити висновок, що під цим поняттям, як правило, розуміють: принцип діяльності держави [12, с. 105; 32, с. 237-238; 21, с. 3; 38, с. 150]; принцип державного управління [48, с. 37; 49, с. 54; 50, с. 54; 51, с. 3]; адміністративно-процесуальну діяльність [52, с. 23]; режим системи відносин [32, с.238; 41, с. 157-158; 53, с. 401]; систему устрою суспільного життя [54, с. 67; 55, с. 3]; нормотворчість та якість законів [40, с. 8; 56, с. 14-15; 57, с. 218]. Однак потрібно відмітити, що сьогодні ми бачимо захоплення нормотворчістю і прояв неадекватної уваги до регламентування процесу, порядку реалізації правових норм. Це не тільки не сприяє становленню законності і правопорядку, але й посилює недовіру у громадян до влади, органам державної влади, їх виключному праву діяти на власний розсуд, а не за адміністративно-процесуальними нормами. Правозастосовча практика при такій політиці однозначно не стане фактором стабілізації та впорядкування суспільних відносин і процесів [58, с. 25].

Так, можна зробити висновок, що законність – це, з одного боку, абстрактна ідея, що виражає принцип загальнообов'язковості закону, який відповідає праву, з іншого боку – правовий режим, метод державного управління, в процесі якого відбувається реальне втілення вимог законності, точна і неухильна реалізація правових приписів, тобто практичне здійснення ідеї законності.

Поряд з цим, варто відзначити, що на різних етапах розвитку держави ідея законності набуває різний зміст, її сутність виражається через потребу суспільства і окремої людини у праві, метою якого є впорядкування і узгодження різних відносин та інтересів. Законність набуває власну правову цінність, оскільки стає фундаментальним демократичним принципом і висловлює єдність права і закону. Реалізація цього принципу обумовлена

особливою значущістю для суспільства, а тому забезпечена системою юридичних гарантій [59, с. 15-16].

Зміст режиму законності виражається в тих вимогах і гарантіях, які, отримуючи нормативно-правове закріплення в законодавчих актах, створюють основу досягнення суспільством і державою режиму законності, тобто виконання правових приписів усіма учасниками суспільних відносин. Вимоги законності визначають ті складові елементи, сукупність яких дозволяє говорити про рівень досягнення в державі системи суспільно-політичних відносин режиму законності [60, с. 10].

На думку Ю.В. Костіна, законність характеризується наступними основними ознаками:

1. Загальність. Ця найважливіша ознака законності означає, що суворе виконання законодавчих приписів є основним, загальним принципом діяльності всіх державних органів, громадських, господарських організацій та громадян. Потрібно відмітити, що ще в 1981 році С.С. Алексєєв зазначав, що законність іманентна праву і перебуває з ним у прямому причинно-наслідковому зв'язку [61, с. 219].

2. Нерозривний зв'язок з правом, юридичними нормами. Законність прямо пов'язана із правом, саме тому, однією із вимог законності є вимога творення і прийняття правових законів. Разом з тим, як відзначає Ю.В. Костін, у випадках, коли видаються державою правові норми, що закріплюють і охороняють інтереси тільки окремих осіб або певних соціальних груп, не враховуючи загальних і індивідуальних інтересів усього населення країни, законність відсутня. Також, якщо правові норми лише формально відображають інтереси різних верств населення, але не гарантують їх, то і тут не може бути мови про законність. Вчений вважає, що нормативною основою законності є правові закони, які адекватно відображають загальні та індивідуальні інтереси всіх учасників суспільних відносин, а не окремих її суб'єктів чи класів [62 с. 107].

Поряд з цим, в рамках дослідження, потрібно розглянути вимоги законності, тобто, юридичний інструмент втілення в життя загальних засад права (справедливості, гуманізму, соціальної рівності) [62, с. 107-108]. Так, вимогами законності є:

1. Верховенство закону по відношенню до всіх інших нормативних актів. Під верховенством закону розуміють визначальну роль закону в правовій (юридичній) системі держави, в діяльності всіх суб'єктів права, насамперед державних органів і посадових осіб. Верховенство закону означає, що закон має вищу юридичну силу стосовно до всіх інших нормативно-правових актів та джерел юридичного, тобто встановленого державою («позитивного») права [63, с. 162];

2. Єдність розуміння і застосування законів на всій території їх дії всіма суб'єктами, на яких розповсюджуються норми цих правових актів;

3. Недопущення обмеження прав одних за рахунок прав інших громадян держави [64, с. 346];

4. Закріплення принципу конституційно-правового статусу людини. В зміст цього принципу, на думку І.П. Жилка, входять наступні елементи: 1) володіння особою основними правами і свободами від народження та їх невідчужуваність; 2) відповідність передбаченого в рамках національної правової системи правового статусу особи міжнародним вимогам і стандартам; 3) поєднання індивідуальних інтересів особи з інтересами інших осіб, держави і суспільства; 4) загальність конституційних прав, свобод і обов'язків; 5) юридична рівність громадян України, їх рівномірність; 6) гарантованість конституційного статусу особи; 7) заборона незалежного обмеження конституційних прав і свобод громадян України; 8) принцип єдності прав і обов'язків; 9) гуманістична спрямованість основ правового статусу особи; 10) загальнодоступність основних прав і свобод людини і громадянина [63, с. 163];

5. Безпосередній захист інтересів усіх фізичних і юридичних осіб, які проживають та/або зареєстровані на території держави, здійснюється

спеціальними правоохоронними органами (наприклад, судом, прокуратурою, міліцією);

6. Неприпустимість протиставлення законності і доцільності. Законність і доцільність не можна протиставляти, на думку Ю.В. Костіна, перш за все тому, що правові закони самі володіють вищою суспільною доцільністю [62, с. 108]. Так, будь-які дії, що суперечать закону під приводом начебто їх «примарної доцільності», є неприпустимими. Законодавець, працюючи над тим чи іншим законом, має на меті видати закон «найбільш доцільний». І взагалі зрозуміло, як відмічає В.П. Ворушило, що ніяких інших законів, крім доцільних, в нашій державі бути не може. Закон за своєю природою і сенсом повинен уособлювати вищий ступінь прояву доцільності, яку можна тлумачити як відповідність вимогам сьогодення і прагматичним міркуванням [65, с. 17];

7. Невідворотність юридичної відповідальності. Зокрема М.В. Шавалєєв, вважає, що взаємозв'язок між законністю та такою вимогою полягає в тому, що підставами невідворотності застосування до правопорушників заходів юридичної відповідальності повинні слугувати виключно правові норми та різного роду вимоги принципу законності [66, с. 16].

Отже, підводячи підсумок всьому вищевикладеному, варто зауважити наступне:

1. Поняття «законність» з'явилося багато сторіч тому, проте, юридична наповненість змісту цього терміну у різних державах, в різних режимах та різних періодах часу відрізнялись. Так, наприклад, в період існування колишнього СРСР, це поняття було наповнено політико-ідеологічним змістом ленінського комунізму, що призвело до фактичного його знецінення як одного із найважливіших принципів будь-якої правової держави, до якої радянський Союз не можна було віднести.

2. Єдиної та загальновизнаної дефініції поняття «законності» в сучасній науці адміністративного права до сих пір не вироблено. Найчастіше

в спеціальній юридичній літературі вчені, які досліджують поняття «законність», розуміють під ним: 1) принцип діяльності держави; 2) принцип державного управління; 3) адміністративно-процесуальну діяльність; 4) режим системи відносин; 5) систему устрою суспільного життя; 6) нормотворчість та якість законів. Всі ці визначення окремо чи загалом не відображають комплексну природу поняття «законність».

Грубою помилкою в розумінні законності є трактування цього поняття як вимоги безумовного виконання Конституції, законів та підзаконних актів, оскільки, змістом законності є закони, на яких і відповідно яким будується сукупність підзаконних норм. Формулювання змісту законності (або його елементу) в якості «дотримання підзаконних нормативно-правових актів» є віддзеркаленням вже зруйнованої політико-ідеологічної системи колишнього СРСР, в якій, за допомогою викривлення правової суті законності, відбувалось закріплення диктатури адміністративно-бюрократичного апарату державної виконавчої влади над народом.

3. Законність – це: 1) абстрактна ідея, що виражає принцип загальнообов’язковості закону, який відповідає праву; 2) політико-правовий режим, метод державного управління, в процесі якого приймаються правові закони, точно і неухильно реалізуються правові приписи правових законів державою, органами місцевого самоврядування, фізичними та юридичними особами.

4. Законність характеризується наступними основними ознаками: 1) загальність (універсальність) є єдиною, охоплює всю державу, всі структури державного управління, місцевого самоврядування, фізичних та юридичних осіб, і є однаково обов’язковою для виконання всіма суб’єктами, на яких розповсюджується їх правова дія; 2) нерозривний зв’язок з правом, юридичними нормами, тобто оформлюється в законодавчі норми, які офіційно публікуються в спеціальних виданнях; 3) наявністю сукупності принципів (зокрема, верховенство закону, рівність сторін правовідносин), що спрямовані на захист правового статусу людини, юридичних осіб, та

правопорядку; 4) регламентацією юридичної відповідальності за порушення законності (посадових осіб, державних службовців, муніципальних службовців, усіх фізичних та юридичних осіб).

1.2. Поняття та сутність законності в державному управлінні

Глобальна трансформація політичного та соціально-економічного життя в пострадянських країнах, яка відбувалась одночасно із катастрофічним падінням життєвого рівня громадян, економічними потрясіннями дев'яностих років ХХ ст., нівелюванням моральних засад, призвела до повсюдної корупції, високого рівня правопорушень, масовому невиконанню обов'язків, запереченню цінностей правових норм та до інших негативних явищ [67, с. 3]. В таких умовах поняття законності залишалось лише актуальним в доктрині адміністративного права, в якій поступово вченими робились спроби виробити сучасні способи формування та забезпечення законності в державному управлінні, які, загалом, майже повністю повторювали напрацювання радянських вчених, і залишались актуальними.

Так, сучасне поняття та правовий зміст законності в державному управлінні є відображенням понятійного апарату адміністративного права часів колишнього СРСР, хоча із характерними відмінними ознаками, які з'явилися під впливом євроінтеграції, та загальної глобалізації вітчизняної науки і правової культури (зокрема, конституційна заборона на пріоритетність будь-якої політичної ідеології в державі). Саме тому, в процесі нашого дослідження важливо проаналізувати поняття та правовий зміст законності в державному управлінні, який мав місце в радянській доктрині адміністративного права.

В процесі побудови радянської держави та в період існування концепції революційної правосвідомості, революційна законність в державному управлінні була малоефективною, оскільки посувалась

концепцією тоталітарного устрою радянського державного апарату. За таких підстав, революційна законність в державному правлінні не мала подальшого практичного розвитку.

Декларативність й ідеологізованість поняття законності в державному управлінні, протиставлення радянської законності західно-демократичній («буржуазній»), а також можливість радянськими чиновниками на свій розсуд застосовувати чи не застосовувати передбачені законодавцем норми, знівелювали прямі вимоги законності та законодавчо і, більшою мірою, доктринально викривило правову природу законності, яка мала місце у всіх республіках колишнього СРСР у формі, спочатку, революційної, а потім, – соціалістичної законності.

Для правової держави режим законності є основоположним принципом, який поряд із існуванням законної державної влади, визначає державу як демократичну, правову. Діяльність усіх трьох гілок влади повинна реалізовуватись відповідно до законодавчих норм, які регламентують таку діяльність, в противному випадку, – така діяльність буде беззаконною. Таким чином, законність в державному управлінні – є режимом лише за наявності якого можливе громадянське суспільство, в якому виключно можуть дотримуватись права людини на вищому рівні та відбуватись конструктивні політико-правові відносини фізичних, юридичних осіб із державою в особі їх органів. Таку думку також підтримують Д.М. Бахрах, Б.В. Россинський та Ю.М. Старилов, які законність в державному управлінні розуміють в якості режиму взаємовідносин громадян та організацій із суб'єктами влади, котрий сприяє «забезпеченню прав і законних інтересів особистості, її всебічному удосконаленню, формуванню та розвитку громадянського суспільства, успішній діяльності державного механізму» [68, с. 757-758].

Потрібно звернути увагу на ту обставину, що в період існування колишнього СРСР, а саме з моменту появи в науці адміністративного права, поняття соціалістичної законності, вчені намагались розробити прогресивне

поняття соціалістичної законності в радянському державному управлінні. Зокрема, в 1978 році О.Є. Лунев під поняттям «законність в державному управлінні» розумів: 1) свідоме, творче, точне, однакове виконання законів, здійснення державними органами таких управлінських дій, які відповідали б змісту державної волі, вираженої в законах; 2) прийняття управлінських рішень з питань, віднесених законом до компетенції даного органу, в установленому порядку і в певній формі [69, с. 52].

У свою чергу, відомий радянський вчений В.І. Ремнєв, розглядаючи в 1979 році правовий зміст соціалістичної законності в державному управлінні, відзначав що така законність є невід'ємною частиною соціалістичної демократії, метою якої є: 1) закріплення влади пролетаріату та всього радянського народу; 2) усунення всіх форм експлуатації людини людиною; 3) встановлення комуністичних відносин у сфері виробництва матеріальних благ і їх розподілу; 4) всебічне розширення та зміцнення прав громадян відповідно до принципів соціалізму, комуністичної ідеології, 5) побудова комуністичного суспільства [23, с. 1]. На нашу думку, таке визначення законності в державному управлінні, за умови відкидання властивому йому ідеологічному підґрунтя, є досить прогресивним, оскільки, в такій дефініції викладається одне із основних завдань законності в державному управлінні: унеможливлення зловживання владою та визнання людини основною цінністю державного управління.

Однак, ми вважаємо, що за часів існування колишнього СРСР, найбільш повно це поняття було викладено авторами підручника «Радянське адміністративне право», який вийшов у світ під редакцією Р.С. Павловського в 1986 році. В вищезазначеній праці, під «законністю в радянському державному управлінні» автори розуміли систему елементів: 1) існування прямої системи законодавства, що регламентує виконавчо-розпорядчу діяльність органів державної влади; 2) свідоме, творче, точне, одностайне виконання законів; 3) вчинення органами державної влади та їх посадовими особами лише таких дій, що відповідають державній волі та які

передбачені законодавством; 4) прийняття органами державної влади управлінських рішень в межах, порядку та в формі, що передбачена законодавством; 5) здійснення взаємодії органів державної влади з фізичними та юридичними особами у межах, що встановлені законом; 6) обов'язок усіх осіб дотримуватися Конституції СРСР та усіх радянських законів; 7) невід'ємність здійснення громадянами власних прав і свобод від виконання ними особистих обов'язків; 8) ефективне функціонування системи контролю та нагляду за додержанням законів в державі [70, с. 76]. Таке визначення поняття «законності в державному управлінні», на нашу думку, є повністю коректним і актуальним для сучасної науки адміністративного права, оскільки, комплексно відображає системну правову природу законності, що має місце в державному управлінні.

Сучасні аспекти законності в державному управлінні, як зазначалось вище, дублюють основні положення, що вже раніше висловлювались вченими в рамках адміністративного права та в галузі державного управління, зважаючи на обставини проголошення принципу «Rule of Law» [24, ст. 9] та на процеси євроінтеграції та глобалізації. Так, ці обставини надають вченим можливість по-новому розглядати це питання і створити, на основі якісних напрацювань радянських, вітчизняних та зарубіжних вчених, нову, яка відповідає вимогам часу, дефініцію цього поняття.

Зокрема, в Україні авторами підручника «Державне управління» було розглянуто законність в державному управлінні в якості методу (сукупності способів, прийомів і засобів, за допомогою яких управлінська діяльність спрямовується на виконання законів, у встановлених законами формах і визнаними законами методами) та режиму (прийнятий у державі порядок, відповідно до якого всі правові акти й організаційні дії органів державної влади та органів місцевого самоврядування здійснюються, виходячи з положень законів) діяльності органів державної влади та органів місцевого самоврядування [71, с. 124].

В свою чергу, адміністративіст Л.В. Гааг зазначає, що принцип законності у сфері державного управління є сполучною ланкою між усіма проявами конституційних основ, які забезпечують їх реалізацію і взаємодію. Як основна вимога, що нормативно визначає закономірності здійснення органами виконавчої влади своїх функцій і завдань, принцип законності відображає всю складність і багатоаспектність державного управління, зростання його в сучасний період. На думку вченої, суворе і неухильне дотримання принципу законності всіма суб'єктами права забезпечує формування законності і як режиму, і як методу державного управління, у тому числі методу повсякденної безпосередньо організаторської роботи [72, с. 204-205].

В свою чергу, автори підручника «Державне управління», розглядаючи законність в державному управлінні, визначають такі її властивості:

1. Однакова зрозумілість і реалізація в різних місцях, різними людьми й організаційними структурами і в різних життєвих обставинах;
2. Універсальність, тобто законність є єдиною, й охоплює всю державу, всі структури державного управління і місцевого самоврядування;
3. Однакова обов'язковість для виконання кожного в державі, причому на всій її території і під час реалізації будь-яких приватних і суспільних відносин, що підлягають законодавчому регулюванню;
4. Поширення як на самі органи державної влади та органи місцевого самоврядування і державних службовців, так і на громадські структури і громадян;
5. Забезпечення рівності у правовідносинах сторін;
6. Забезпечення публікацією закону (неопубліковані закони не застосовуються);
7. Гарантованість та стійкість, що досягається за допомогою спеціальних заходів забезпечення законності [71, с. 125].

Отже, ми вважаємо, що законність в державному управлінні є комплексним поняттям, система елементів якого характеризує саму його сутність. Такими елементами є:

1. Наявність сукупності законодавчих актів, що визначає виконавчо-розпорядчу діяльність органів державної влади. Оскільки конституцієдавцем визначено в ст. 19 Конституції України правило, відповідно до якого, органи державної влади та органи місцевого самоврядування, їх посадові особи «зобов'язані діяти лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України» [24], вище зазначені суб'єкти можуть виконувати свої обов'язки лише тоді, коли така компетенція передбачена законами України;

2. Виконання органами державної влади та їх посадовими особами своїх обов'язків лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України;

3. Однакове виконання законів. Кожен орган державної влади повинен правильно застосовувати норму закону у тих випадках, коли законом визначена ситуація такого застосування, та однаково до всіх суб'єктів правовідносин. Так, наприклад, є неприпустимим розповсюдження відповідальності за одні й ті ж самі протиправні дії на одну групу суб'єктів, і не розповсюдження на інших. Виключеннями з цього правила є випадки, коли спеціальними законами передбачені ситуації, життєві обставини, соціальний статус, за наявності яких відповідальність може бути не однаковою (чи взагалі відсутньою) із тією якої б зазнав інший державний орган чи особа. Так, наприклад, за службові злочини, державний службовець, в окремих випадках, може бути позбавлений також військового звання (за наявності такого) чи права на медичну практику (за наявності раніше виданого дозволу).

Так, наприклад, законність в адміністративній, оперативно-розшуковій та кримінально-процесуальній діяльності органів внутрішніх справ проявляється в недопущенні проявів упередженості, безпідставного

попереднього слідства і судового розгляду, байдужості до долі людей, в абсолютному виключенні випадків необґрунтованих затримань і арештів, а також незаконного притягнення громадян до кримінальної відповідальності та звільнення від неї [73, с. 120]. Тобто, в даному випадку у всіх типових ситуаціях органи внутрішніх справ однаково повинні здійснювати свою правоохоронну діяльність.

4. Ефективне функціонування системи контролю та нагляду за додержанням законів в державі. Така система є ефективним засобом забезпечення законності, без якого неможливе існування законності в державному управлінні. Так, будь-яке закріплення принципу законності в державному управлінні не буде ефективним та не буде мати практичної реалізації, якщо разом з цим, не буде створено спеціальних органів, що будуть наділені повноваженнями контролювати та/або наглядати за станом законності в державному управлінні. Саме з таких підстав прогресивні реформи щодо закріплення законності царів колишньої Російської імперії Петра I і Миколи II не мали подальшого розвитку, залишались декларативними та, відповідно, фактично не виконувались ні чиновниками, ні громадськістю, хоча юридична відповідальність за такі правопорушення була встановлена. Поряд з цим, в сучасних демократичних державах, наприклад, неправомірні дії співробітників органів внутрішніх справ, які здійснюють адміністративну діяльність та провадження у справах про адміністративні правопорушення, оперативно-розшукову та кримінально-процесуальну діяльність, можуть бути піддані як судовому контролю, так і внутрішньовідомчому за допомогою розгляду скарги [74, с. 127];

5. Наявність законодавчо закріпленої юридичної відповідальності органів державної влади за порушення законності, а також персональної відповідальності за таке правопорушення усіх винних державних службовців. Наявність контролюючих та наглядових органів не забезпечує умови існування законності в державному управлінні якщо законодавцем не передбачена юридична відповідальність за недотримання законності. В

рамках цього питання також потрібно відмітити, що існує позиція, відповідно до якої найефективнішою гарантією законності в державі є можливість держави нести юридичну відповідальність [75, с. 4]. На нашу думку, можливість держави нести юридичну відповідальність є ефективним засобом, за наявності якого існує законність в державному управлінні, головним чином, як відзначає В.В. Гладкий, таке має практичне значення в рамках визначення відповідальності за вчинення злочину геноциду, злочину проти людства чи людяності тощо [19].

Разом з цим, варто зазначити, що на сучасний стан законності в державному управлінні значний вплив здійснюють такі організаційні фактори як кваліфікація державних службовців, ефективність діяльності системи правової підготовки кадрів, чіткий розподіл обов'язків. Досліджуючи організаційні фактори законності в державному управлінні, В.М. Соловйов робить висновок, відповідно до якого у правотворчості порушенням законності є порушення правових норм, у суворій відповідності з якими регламентується цей процес, законів формальної логіки, граматики та законодавчої техніки [76, с. 265]. В свою чергу, в правозастосовчій діяльності порушенням законності є порушення правових норм, у безумовній відповідності з якими повинна бути реалізована конкретна юридична норма. Як правило, такі порушення проявляються в перевищенні компетенції, дачі чи отриманні, вимаганні хабару, в невиконанні (чи у неналежній формі виконання) покладених завдань.

Потрібно відмітити, що в нинішніх умовах існування нашої держави, законність визнається необхідною у всіх сферах соціального життя, однак, виняткову значимість вона має в системі взаємовідносин органів державної влади, їх посадових осіб між собою та із фізичними і юридичними особами, виходячи, серед іншого, із тверджень:

1) суб'єкти державної виконавчої влади здійснюють правозастосовчу практику та паралельно створюють, приймають велику кількість підзаконних нормативно-правових актів, а також володіють значним обсягом владних

повноважень. Так, органи державної влади, створюючи нормативно-правові акти, повинні формулювати їх норми та будувати у конструкції, що відповідають духу та положенням закону, який вони конкретизують чи пояснюють. Підзаконні нормативно-правові акти, що врегульовують законами не врегульовані конкретні правовідносини, не повинні суперечити принципам закону і права, оскільки, такі акти повинні вважатись такими, що суперечать не тільки законодавству, а законності загалом, що в правовій державі є неприпустимим;

2) суб'єкти державної виконавчої влади безпосередньо розпоряджаються значним обсягом матеріальних, фінансових і трудових ресурсів. Такі ресурси, у разі невизнання принципу законності у цілому, опиняються перед загрозою вчинення неправомірних дій щодо них з боку органів державної влади (наприклад, розкрадання майна, неправомірне звільнення чи експлуатація трудового колективу);

3) органи державної влади наділені дискреційними повноваженнями, свободою розсуду. Таким чином, в практичній владній діяльності органи державної влади, користуючись своїми дискреційними повноваженнями, можуть зловживати ними та беззаконно перевищувати свою компетенцію.

Отже, підводячи підсумок всьому вищевикладеному, варто відзначити наступні аспекти:

1. Сучасне формулювання розуміння правового змісту законності в державному управлінні є похідним від такого розуміння, що мало місце в науці часів існування колишнього СРСР. Поряд з цим, в нинішніх умовах євроінтеграції України та глобалізації вітчизняної науки і правової культури, розуміння законності в державному управлінні набуло відтінків результатів теорії та практики західної демократії та позбулось ідеологічного підґрунтя ленінського комунізму.

2. Законність в державному управлінні є комплексним поняттям, система елементів якого складається із наступного: 1) наявність сукупності законодавчих актів, що визначає виконавчо-розпорядчу діяльність органів

державної влади; 2) виконання органами державної влади та їх посадовими особами своїх обов'язків лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 3) однакове виконання законів кожним; 4) ефективне функціонування системи контролю та нагляду за дотриманням законів в державі; 5) наявність законодавчо закріпленої юридичної відповідальності органів державної влади за порушення законності, а також персональної відповідальності за таке правопорушення усіх винних державних службовців.

3. Виняткове значення законності в державному управлінні розкривається в системі взаємовідносин органів державної влади, їх посадових осіб між собою та із фізичними і юридичними особами, оскільки: 1) органи державної виконавчої влади, створюють велику кількість нормативно-правових актів, які повинні відповідати законам України; 2) суб'єкти державної виконавчої влади безпосередньо розпоряджаються значним обсягом цінних ресурсів різного характеру; 3) органи державної виконавчої влади наділені дискреційними повноваженнями.

1.3. Форми та засоби забезпечення законності в державному управлінні

Сучасний розвиток управлінських відносин в Україні з точки зору виконання органами державного управління своїх виконавчо-розпорядчих функцій ставить перед адміністративним правом низку проблем, пов'язаних із забезпеченням базових принципів організації та функціонування системи державного управління, що регламентовані Основним Законом. Поряд з цим, в сучасній юридичній літературі справедливо зазначається, що найважливішою метою і результатом правового регулювання суспільних відносин є законність і правопорядок [77, с. 475-498; 78, с. 14; 79, с. 518-524], оскільки ці два режими, що тісно пов'язані між собою, є гарантією існування в державі (яка, за наявності їх, визнається правовою) демократичного режиму

ВИСНОВКИ

Дисертаційне дослідження дало змогу вирішити наукове завдання, яке полягало у всебічному аналізі, розкритті правової природи, ролі і місця органів прокуратури України в забезпеченні законності в державному управлінні, а також виявленні недоліків в правовому регулюванні означеної сфери і окресленні основних напрямів їх усунення. В результаті сформульовано наступні теоретичні висновки та рекомендації:

1. Законність в державному управлінні є комплексним поняттям, система елементів якого складається із наступного: 1) наявність сукупності законодавчих актів, що визначає виконавчо-розпорядчу діяльність органів державної влади; 2) виконання органами державної влади та їх посадовими особами своїх обов'язків лише на підставі, в межах повноважень та у спосіб, що передбачені Конституцією та законами України; 3) однакове виконання законів кожним; 4) ефективне функціонування системи контролю та нагляду за додержанням законів в державі; 5) наявність законодавчо закріпленої юридичної відповідальності органів державної влади за порушення законності, а також персональної відповідальності за таке правопорушення усіх винних державних службовців.

2. Формою забезпечення законності в державному управлінні є зовнішньо вираженою дією уповноваженого чинним законодавством державного органу, яке здійснюється в межах його компетенції та яке має відповідні забезпечувальні наслідки.

В широкому сенсі форми забезпечення законності в державному управлінні, відповідно до двох основних функцій державних органів, поділяються на: 1) законотворення (комплексна функція держави, в результаті якої закріплюються норми в законодавчих актах, наслідком чого створюється атмосфера однакової спрямованості усього законодавства та універсальності його дії); 2) реалізацію законів (усіма трьома гілками влади,

органами прокуратури та громадськістю здійснюється реалізація приписів законів України, що в своїй суті і є забезпеченням законності).

3. Формами забезпечення законності в державному управлінні, залежно від організаційно-структурного змісту суб'єктів та їхніх організаційно-правових методів, є: 1) законодавчо-владна форма забезпечення законності в державному управлінні. Така форма представлена Верховною Радою України, яка виконує важливі функції держави, а саме: законотворення та парламентський контроль. Парламентський контроль здійснюється не лише ВРУ, а й народними депутатами України, постійними комітетами, тимчасовими слідчими комісіями, а також такими органами як Омбудсман (Уповноважений з прав людини) та Рахункова палата України; 2) виконавчо-владна форма забезпечення законності в державному управлінні. Така форма забезпечення представлена в Україні таким державним інститутом влади як Кабінет Міністрів України (урядовий контроль); 3) судово-владна форма забезпечення законності в державному управлінні. Така форма представлена: Конституційним Судом України; судами загальної юрисдикції, спеціалізованою (адміністративною, господарською) юстицією (судочинство та судовий контроль). Залежно від різновиду судової юрисдикції форми судово-владного забезпечення законності в державному управлінні реалізуються таким чином: конституційний судовий контроль (здійснюється виключно Конституційним Судом України; загальний судовий контроль (здійснюється судами загальної юрисдикції); спеціалізований судовий контроль (здійснюється спеціалізованою юстицією: адміністративними, господарськими судами); 4) діяльність органів прокуратури (прокурорський нагляд). Предметом прокурорського нагляду є виконання законів усіма трьома гілками влади та органами місцевого самоврядування, органами військового управління, а також відповідність нормативно-правових актів, які створюють ці органи, законам України; 5) недержавна організаційно-структурна форма забезпечення законності в державному управлінні. Така форма

представлена: інститутом оскарження дій державних органів фізичними та юридичними особами (громадський контроль, самозахист, «акт громадської непокори»); адвокатурою в Україні.

4. Засоби забезпечення законності в державному управлінні – це правові норми, що регламентують діяльність органів державної влади, місцевого самоврядування та громадських об'єднань і громадян щодо створення сприятливих умов (гарантій) для правомірного і неухильного дотримання норм законів, унеможливлення порушення прав та законних обов'язків фізичних та юридичних осіб органами державної влади, місцевого самоврядування та їх посадовими особами.

Засоби забезпечення законності в державному управлінні доцільно поділити на: 1) загальну групу гарантій: економічні гарантії (наприклад, наявність у держави необхідних ресурсів, економічна свобода та рівність форм власності); політичні гарантії (наявність демократичного режиму та гласності); організаційно-політичні гарантії (закріплення в Конституції держави та практичний поділ державної влади на три гілки: законодавчу, виконавчу, судову); 2) спеціальну групу гарантій: юридичні гарантії (закріплення засобів забезпечення законності в державному управлінні у законодавчих актах, що створює правову основу для реалізації встановлених вимог); організаційно-правові гарантії (процедура удосконалення законодавства як нормативної основи принципу законності).

Основними засобами забезпечення законності в державному управлінні є: 1) державний контроль (розкривається у спостереженні спеціальними суб'єктами та отриманні особливої інформації щодо об'єкта спостереження з метою виявлення та попередження порушень законності, а разом із цим, усунення умов, в яких можливе виникнення порушення, а також прийняття заходів щодо притягнення до відповідальності суб'єкта правопорушення з метою відновлення законності); 2) державний нагляд (виражається у забезпеченні законності шляхом виявлення та усунення

допущених порушень закону, а також в превентивних заходах протидії порушенню законності).

5. В період дії Перехідних положень Основного Закону України правову природу органів прокуратури визначено таким чином, що це є правоохоронний орган державної влади, який наділяється рядом повноважень, серед яких здійснення тимчасової функції нагляду за законністю в державі. Найбільш повно розкривається правовий статус органів прокуратури України в аспекті: Конституції України, спеціальних законодавчих актів (головним чином, «Про прокуратуру», «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» та декотрими іншими), міжнародних нормативно-правових актів (рекомендацій, договорів). Такий правовий статус піддано критиці міжнародними органами і рекомендовано Україні звільнити прокуратуру від обов'язку здійснення нагляду за законністю в державному управлінні зокрема, та в державі загалом.

6. Функції органів прокуратури – це вид діяльності цього органу державної влади, який зумовлюється його соціальним призначенням, вираженим в його завданнях, та який характеризується певним предметом відання, спрямованим на вирішення цих завдань, що вимагає використання властивих прокуратурі повноважень і правових засобів.

В Основному Законі України конституцієдавець не дає визначення поняттю «функції прокуратури», однак, закріплює вичерпний перелік таких обов'язків, які деталізуються в сукупності інших нормативно-правових актів. Тому слід розрізняти: 1) основні функції органів прокуратури, тобто здійснення нагляду за виконанням законів в державі; 2) другорядні функції органів прокуратури, тобто функції, які характеризуються самостійністю, а не похідною природою; 3) похідні функції органів прокуратури, тобто, такі функції, що визначені в якості звичайних напрямків діяльності прокуратури та здійснюються в рамках її основної та другорядної функцій.

7. Повноваження органів прокуратури – це фундаментальна складова функцій цього органу влади, що є сукупністю ефективних правових форм реалізації закріплених законодавством прав й обов’язків прокурорів, враховуючи їхній статус, посадове становище та сферу діяльності.

Залежно від прокурорських функцій, повноваженнями органів прокуратури є: 1) повноваження в процесі здійснення нагляду, зокрема, брати участь у засіданнях парламенту, центральних органів виконавчої влади, органів АР Крим; безперешкодно за посвідченням, що підтверджує займану посаду, входити у приміщення органів державної влади та органів місцевого самоврядування, юридичних осіб, військових частин; 2) виявлення та реагування на порушення закону (злочини, делікти); 3) компетенція в питанні порушення кримінальної справи; 4) управлінські повноваження органів прокуратури (спеціальна адміністративна компетенція посадових осіб органів прокуратури щодо здійснення управління таким органом; 5) специфічні повноваження міждержавного характеру.

8. Для підвищення якості забезпечення законності в державному управлінні національними органами прокуратури необхідно комплексно підходити до самого процесу вдосконалення їх повноважень в цій сфері. Оптимізація зазначених повноважень повинна охоплювати усі загальносформульовані у ст. 4 Закону України «Про прокуратуру» завдання, що конкретизуються в рамках окремих сфер нагляду, головним чином: 1) вбачається необхідність конкретизації переліку органів державної влади та органів місцевого самоврядування, на яких поширюється компетенція прокуратури щодо нагляду за застосуваннями ними законів; 2) варто звернути особливу увагу в процесі нагляду за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство на такі питання як: захист від катувань та забезпечення дотримання вимог сумлінної практики проведення допитів); 3) потребує концептуального та законодавчого розширення правозахисна функція

органів прокуратури щодо захисту фізичних та юридичних осіб при підтриманні державного обвинувачення та представництва інтересів фізичної, юридичної особи або держави в суді; вбачається необхідність у регламентації: а) обов'язку участі прокурора у справах про оскарження нормативно-правових чи правових актів органів державної влади та органів місцевого самоврядування; б) обов'язку подання заяв прокуратурою у відповідні суди про розгляд справи, предметом якої є державне або муніципальне майно, фінансові кошти державної казни, рівно як і, будь-який державний позабюджетний фонд; в) права вступати на будь-якій стадії процесу у цивільну, господарську, адміністративну чи кримінальну справу на будь-якій стадії якщо будь-якою стороною справи є орган влади; 4) слід звернути особливу увагу на регламентацію та вдосконалення прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, головним чином, потрібно законодавчо закріпити правило, відповідно до якого перевірки стану спеціальних закладів та стану утримування осіб в цих закладах повинні реалізовуватись не лише за системним принципом, а й у результаті скарги чи вмотивованого клопотання особи, щодо якої застосовуються спеціальні чи інші заходи примусового характеру в кримінальних справах та ряду спеціальних суб'єктів (приміром, рідних засуджених).

9. Питання вдосконалення сукупності повноважень прокуратури в сфері забезпечення законності в державному управлінні може бути розв'язано, якщо буде законодавчим шляхом закріплено: 1) оперативне забезпечення повноважень органів прокуратури (право прокуратури на звернення до Збройних Сил України, органів МВС та СБУ за допомогою в реалізації своїх повноважень); 2) право нормотворення (зокрема, право законодавчої ініціативи); 3) участь в конституційному процесі (головним чином, право на подання конституційного запиту).

10. Специфіка забезпечення прокуратурою законності в державному управлінні шляхом взаємодії із учасниками адміністративних відносин залежить від того, з яким органом взаємодіють органи прокуратури. Так, удосконалення забезпечення прокуратурою законності в державному управлінні шляхом взаємодії із органами державної виконавчої влади й органами місцевого самоврядування потребує законодавчого прямого закріплення обов'язку за останніми виконувати вказівки прокуратури; із органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, – повинні ґрунтуватись, зокрема, на праві органів прокуратури давати санкцію на проведення будь-яких оперативно-розшукових заходів, рівно як і при виявленні порушень закону зупиняти своєю постановою такі заходи. Також актуальним є створення та прийняття норми, якою було б накладено обов'язок на державні виконавчі служби щодо погодження із національними органами прокуратури відкриття виконавчого провадження в господарських справах з приводу зміни права власності щодо державного й комунального майна й в інших окремих випадках.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Гулягин А.Ю. Административная правосубъектность органов юстиции: Дисс. ... канд. юрид. наук: 12.00.14. / Александр Юрьевич Гулягин – Хабаровск, 2006. – 208 с.
2. Всеобщая история государства и права / под ред. К.И. Батыра. – М.: Былина, 1995. – 416 с.
3. Полное собрание законов Российской империи: Собрание I. СПб., 1830, т. 6. – С. 656-657.
4. Фельдман Д.М. На стыке традиций. Материалы к истории термина «законность» в советском законодательстве. / Д.М. Фельдман // Эдиционная практика и проблемы текстологии. М.: РГГУ, 2006. – С. 120-128.
5. Полное собрание законов Российской империи. Собрание III. Т. XXIV, N 25495.
6. Гриценко І.С. Законність у теорії адміністративного права та практиці державного управління в 20-х рр. ХХ ст. / І.С. Гриценко // Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ, Вип. 45. [Електронний ресурс]. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. ського, м. Київ. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/vkhnuvs/2009_45/VV-45/VV-45_7.pdf
7. Крижановський А.Ф. Законність і правопорядок: «сіамські близнюки» чи самостійні правові категорії? / А.Ф. Крижановський // Науковий вісник Львівського державного університету внутрішніх справ, N 1, 2011. – С. 27-36.
8. Ленин В.И. Полное собрание сочинений: В 55 т. М., 1958-1965. Т. 36.
9. Крыленко Н.В. О революционной законности. / Н.В. Крыленко – М., 1932. – 47 с.
10. Строгович М.С. Основные вопросы советской социалистической законности. / М.С. Строгович – М., 1966. – 190 с.

11. Лукашева Е.А. Социалистическое правосознание и законность. / Е.А. Лукашева – М.: Юрид. лит., 1973. – 343 с.
12. Александров Н.Г. Право и законность в период развёрнутого строительства коммунизма: монография / Н.Г. Александров. – М.: Госюриздат, 1961. – 296 с.
13. Теория государства и права. / Под общ. ред. Н.Г. Александрова. – М., 1974. – 620 с.
14. Теория государства и права: учебник / ред. А.М. Васильев. – 2-е изд., испр.и доп. – М.: Юрид.лит., 1983. – 416 с.
15. Мартынов А.В. Обеспечение законности как важнейшее направление контрольной деятельности в советском государстве. / А.В. Мартынов // Вестник нижегородского государственного университета им. Н.И. Лобачевского, 2010, N 1. – С. 250-264.
16. Бабаев В.К. Теория современного советского права. / В.К. Бабаев – Н.Новгород, 1991. – 155 с.
17. Постановление Центрального Исполнительного Комитета и Совета Народных Комиссаров СССР «О революционной законности» от 25 июня 1932 года // Свод законов СССР, 1932, N 50, ст. 298.
18. Постановление Центрального Исполнительного Комитета и Совета Народных Комиссаров СССР «Об охране имущества государственных предприятий, колхозов и кооперации и укреплении общественной (социалистической) собственности» от 7 августа 1932 года // Свод законов СССР, 1932, N 62, ст. 360.
19. Гладкий В.В. Кваліфікація Голодомору як злочину геноциду проти Українського народу / В.В. Гладкий // Актуальні проблеми міжнародних відносин, К.: Київський ІМВ, 2009, Вип. 83, ч. II. – С. 166-172.
20. Алексеев С.С. Право и наша жизнь. / С.С. Алексеев – М.: Юр.лит, 1978. – 224 с.

21. Власов В.А. Обеспечение социалистической законности в советском государственном управлении. Учебн. пособие. / В.А. Власов – М., 1958. – 67 с.
22. Еременко Ю.П. Советская Конституция и законность / Науч. ред. Ржевский В.А. – Саратов: Изд-во Саратов. ун-та, 1982. – 164 с.
23. Ремнев В.И. Социалистическая законность в государственном управлении. / В.И. Ремнев – М.: Наука, 1979. – 301 с.
24. Конституція України від 28 червня 1996 року N 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 30, ст. 141.
25. Юридический энциклопедический словарь / Гл. ред. А.Я. Сухарев. – М.: Советская энциклопедия, 1984. – 415 с.
26. Власов В.А. Социалистическая законность. / В.А. Власов – М., 1948. – 106 с.
27. Лунев А.Е. Обеспечение законности в советском государственном управлении. / Е.А. Лунев – М.: Изд-во «Юрид. лит.», 1963. – 158 с.
28. Пахомов І.М. Радянське адміністративне право. Загальна частина: Підручник. / І.М. Пахомов – Львів, 1962. – 295 с.
29. Строгович М.С. Теоретические вопросы советской законности / М.С. Строгович // Советское государство и право, 1956, N 4. – С.15-25.
30. Скакун О.Ф. Теорія держави і права: Підручник (Пер. з рос.). / О.Ф. Скакун – Х.: Консум, 2001. – 656 с.
31. Хропонюк В.Н. Теория государства и права. / В.Н. Хропонюк – М.: Наука, 2005. – 336 с.
32. Адміністративне право України: підручник / В.М. Гаращук, Ю.П. Битяк, О.В. Дьяченко та ін.; за ред. Ю.П. Битяка. – К.: Юрінком Інтер, 2005. – 544 с.
33. Колпаков В.К. Адміністративне право України: підруч. / В.К. Колпаков. – К.: Юрінком Інтер, 1999. – 736 с.

34. Забарний Г.Г., Калюжний Р.А., Шкарупа В.К. Основи держави і права: навч. посібник. / Г.Г. Забарний, Р.А. Калюжний, В.К. Шкарупа – 3-є вид., доп. та перероб. К.: Паливода А.В., 2002. – 384 с.
35. Адміністративне право України. Академічний курс: Підруч.: у 2 т. / Ред. колегія: В.Б. Авер'янов (голова). – К.: Вид-во «Юридична думка», 2004. – т. 1: Загальна частина. – 584 с.
36. Пономаренко Г.О. Способи забезпечення законності управління у сфері внутрішньої безпеки держави. / Г.О. Пономаренко. // Честь і закон, N 1, 2007. – С. 35-39.
37. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року N 2747-IV. // Відомості Верховної Ради України, 2005, N 35-36, N 37, ст. 446.
38. Пашкова Н.В. Обеспечение законности в деятельности органов внутренних дел: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Наталия Владимировна Пашкова – Москва, 2006. – 169 с.
39. Русско-украинский словарь терминов по теории государства и права / Под общ. ред. Н.И. Панова. – Харьков: Рубикон, 1993. – 164 с.
40. Волколупов Е.В. Прокурорский надзор как гарантия обеспечения законности правовых актов (Проблемы теории и практики): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01: / Евгений Васильевич Волколупов – Саратов, 2003. – 183 с.
41. Ендин А.Б. Законность в деятельности уголовно-исполнительной системы российского государства: Общеправовой анализ: Дисс. ... канд. Юрид. наук: 12.00.01 / Александр Борисович Ендин – Владимир, 2005. – 172 с.
42. Вагапов Р.Ф. Теоретическая разработка и практическая реализация законности в России. Советский и постсоветский периоды. / Р.Ф. Вагапов // Вектор науки Тольяттинского государственного университета, N 1 (4), 2011. – С. 24-28.

43. Залюбовська І.К. Парламентський контроль за діяльністю органів виконавчої влади як засіб забезпечення законності у сфері державного управління: Автореф. дис. ... канд. юр. наук. Спеціальність 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. / І.К. Залюбовська. – Одеса, 2002. – 20 с.

44. Кудряшов О.В. Социально-экономические и юридические гарантии обеспечения законности в правоприменительной деятельности: дисс ... к.ю.н.: 12.00.01 / Олег Владимирович Кудряшов – Москва, 2008. – 191 с.

45. Соловйов В.М. Президентський контроль як спосіб забезпечення законності в державному управлінні України. / В.М. Соловйов // Інформаційно-аналітичний, науково-методичний бюлетень Адміністрації Президента України, 2004, N 4. – С. 64-68.

46. Середа Г. Законність оперативно-розшукової діяльності як мета та завдання прокурорського нагляду. / Г. Середа. // Вісник Національної академії прокуратури України, N 4, 2009. – С. 11-17.

47. Шевчук О.Ю. Реалізація принципу законності ОРД в умовах сучасної правової держави. / О.Ю. Шевчук. [Електронний ресурс]. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, м. Київ. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/bozk/19text/g19_36.htm

48. Андрійко О.Ф. Організаційно-правові проблеми державного контролю у сфері виконавчої влади: дис. ... докт. юрид. наук: 12.00.07 / Андрійко Ольга Федорівна. – К., 1999. – 390 с.

49. Стеценко С.Г. Адміністративне право України: Навч. посібник / С.Г. Стеценко. – К.: Атіка, 2008. – 624 с.

50. Марксистско-ленинская общая теория государства и права. Социалистическое право / А.М. Айзенберг, Н.Г. Александров, С.С. Алексеев и др. – М.: Юрид. лит., 1973. – 647 с.

51. Социалистическая законность в советском государственном управлении: монография / рук. авт. кол.: В.Ф. Маслов, Р.С. Павловский. – Х.: Вища школа, 1987. – 158 с.
52. Голосніченко І.П. Адміністративне право України (основні категорії і поняття) / І.П. Голосніченко. – К.: МАУП, 1998. – 52 с.
53. Теория государства и права: учеб. / под ред. С.С. Алексеева. – М.: Юрид. лит., 1985. – 480 с.
54. Новий тлумачний словник української мови в 4 томах, т. 2. / Укл. В.В. Ярошенко, О.М. Сліпушко – К.: Аконіт, 1998. – 910 с.
55. Трайкин А.Н. О революционной законности / А.Н. Трайкин // Право и жизнь, 1922, N 1. – С. 3.
56. Павлов И.К. вопросу о теории общенародной социалистической законности. / И.К. Павлов // Социалистическая законность, 1962, N 6. – С. 13-19.
57. Политическая организация советского общества / Ред. кол. В.М. Чхиквадзе и др. – М.: Наука, 1967. – 416 с.
58. Афанасьев В.Я., Глазунова Н.И. Система государственного управления: Кн. 1. Управление и право. / В.Я. Афанасьев, Н.И. Глазунова – М.: ГУУ, 2000. – 493 с.
59. Агаджанов А.А. Юридическая ответственность государства как гарантия законности: проблемы теории и практики в Российской Федерации: Автореф. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / А.А. Агаджанов. – Челябинск, 2006. – 26 с.
60. Мамий М.Р. Теория и практика обеспечения режима законности в современной России: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Мурат Русланович Мамий – Краснодар, 2007. – 153 с.
61. Алексеев С.С. Общая теория права: Курс в двух томах. / С.С. Алексеев. т. I. – М.: Юридическая литература., 1981. – 359 с.

62. Костин Ю.В. Законность и правопорядок как цель и результат правового регулирования общественных отношений. / Ю.В. Костин // Наука и практика, N 4 (37), 2008. – С. 104-110.

63. Жилка І.П. Поняття законності в діяльності митних органів України / І.П. Жилка // Форум права, 2009, N 1. – С. 162-167. [Електронний ресурс]. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, м. Київ. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2009-1/09gipmou.pdf>

64. Хропанюк В.Н. Теория государства и права: Учебн. для ВУЗов, 3-е издание доп. и исправл./ В.Н. Хропанюк – М., «Омега-Л», 2008. – 384 с.

65. Ворушило В.П. Управлінські рішення щодо зміцнення законності у діяльності органів внутрішніх справ (організаційно-правові питання): Дисс. ... канд. юрид. наук. Спеціальність 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. Віктор Павлович Ворушило – Запоріжжя, 2003. – 227 с.

66. Шавалеев М.В. Эффективность принципа неотвратимости юридической ответственности: Специальность: 12.00.01 – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве. / Михаил Валерьевич Шавалеев. – Казань, 2011. – 227 с.

67. Шавалеев М.В. Эффективность принципа неотвратимости юридической ответственности: Автореф. дисс. .. канд. юрид. наук. Специальность: 12.00.01 – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве. / М.В. Шавалеев. – Казань, 2011. – 25 с.

68. Бахрах Д.Н., Россинский Б.В., Старилов Ю.Н. Административное право: Учебник для вузов. – 3-е изд., пересмотр, и доп. / Д.Н. Бахрах, Б.В. Россинский, Ю.Н. Старилов – М.: Норма, 2007. – 816 с.

69. Советское административное право. Государственное управление и административное право / ред. Ю.М. Козлов, Б.М. Лазарев и А.Е. Лунев. М.: Юрид. лит., 1978. – 357 с.

70. Советское административное право: Учебник / Под ред. Р.С. Павловского. – К.: Вища школа, 1986. – 416 с.
71. Мельник А.Ф., Оболенський О.Ю., Васіна А.Ю., Гордієнко Л.Ю. Державне управління: Навч. посібн. / А.Ф. Мельник О.Ю. Смоленський, А.Ю. Васіна, Л.Ю. Гордієнко – К.: Видавництво «Знання-Прес», 2003. – 347 с.
72. Гааг Л.В. Законность как принцип деятельности органов исполнительной власти субъектов Российской Федерации (По материалам Западной Сибири): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.02. / Людмила Владимировна Гааг – Томск, 1998. – 250 с.
73. Лысенко Е.С. О необходимости социальной защиты сотрудников ОВД. / Е.С. Лысенко // Наука и практика, N 4 (37), 2008. – С. 119-121.
74. Нефедова И.И. Контроль за законностью в деятельности органов внутренних дел. / И.И. Нефедова // Наука и практика, N 4 (37), 2008. – С. 126-129.
75. Агаджанов А.А. Юридическая ответственность государства как гарантия законности: проблемы теории и практики в Российской Федерации: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Андрей Азатович Агаджанов – Челябинск, 2006. – 177 с.
76. Соловйов В.М. До питання про гарантії забезпечення законності у державному управлінні України. / В.М. Соловйов // Університетські наукові записки, 2005, N 1-2 (13-14). – С. 263-267.
77. Макуев Р.Х. Теория государства и права. / Р.Х. Макуев – Орел: ОРАГС, 2003. – 377 с.
78. Панова Н.С. Адміністративно-правові засади розвитку державного управління в сучасній Україні: Автореф. дис. ... канд. юрид. наук. Спеціальність: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. / Н.С. Панова. – Одесса, 2008. – 24 с.
79. Пиголкин А.С. Теория государства и права. / А.С. Пиголкин – М., 2008. – 706 с.

80. Зиновьева М.Ю. Специально-юридические гарантии законности в условиях формирования правового государства: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01. / Марина Юрьевна Зиновьева – Саратов, 1999. – 223 с.
81. Черняк Б.А. Законность в организации и деятельности органов государственного управления: Дис. ... канд. юрид. наук, Специальность: 12.00.14. / Борис Анатольевич Черняк – Воронеж, 2003. – 280 с.
82. Самощенко И.С. Охрана режима законности Советским государством. / И.С. Самощенко – М.: Госюриздат, 1960. – с.
83. Советское административное право. Общая и особенная части: Учебник / Алехин А.П., Василенков П.Т., Квиткин В.Т., Козлов Ю.М., и др.; Под ред.: Козлов Ю.М. – М.: Юрид. лит., 1973. – 624 с.
84. Советское административное право: Учеб. / Под ред. Ю.М. Козлова. – М.: Юрид. лит., 1985. – 535 с.
85. Зарубицкая Т.К., Скляр И.А. Правовое положение органов, обеспечивающих законность в государственном управлении. / Т.К. Зарубицкая, И.Я. Скляр – Н. Новгород: НА МВД РФ, 1993. – 112 с.
86. Агарков К.Н. Юридические формы обеспечения законности в правотворчестве субъектов Российской Федерации: Дисс. ... канд. юрид. наук. Специальность: 12.00.01. / Константин Николаевич Агарков. – Орел, 2004. – 183 с.
87. Соловйов В.М. Урядовий контроль – ефективний спосіб забезпечення законності в державному управлінні України / В.М. Соловйов. [Електронний ресурс]. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, м. Київ. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Dutp/2005-1/txts/SOLOV.htm>
88. Бойков А.Д. Третья власть в России (Очерки о правосудии, законности и судебной реформе 1990-1996 гг.) / Бойков А.Д.; НИИ проблем укрепления законности и правопорядка. – М., 1997. – 264 с.
89. Закон України «Про звернення громадян» від 02 жовтня 1996 року N 393/96-ВР// Відомості Верховної Ради України, 1996, N 47, ст. 256.

90. Ржепецька К.М. Судовий контроль як адміністративно-правовий засіб захисту прав і свобод людини / К.М. Ржепецька // Форум права, 2009, N 2. – С. 364-368 [Електронний ресурс]. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, м. Київ. Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/20092/09rkmicl.pdf>

91. Верещагин А.В. Обеспечение права обвиняемого на защиту на досудебных стадиях (по Российскому дореволюционному законодательству) / А.В. Верещагин // Государство и право, 2002, N 5. – С. 79-84.

92. Куцова Э.Ф. Советская кассация как гарантия законности в правосудии. / Э.Ф. Куцова – Москва: Государственное издательство юридической литературы, 1957. – 230 с.

93. Гаращук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: Автореф. дис. ... канд. юр. наук. Спеціальність 12.00.07 – теорія управління; адміністративне право і процес; фінансове право. / В.М. Гаращук. – Харків, 2003. – 34 с.

94. Закон України «Про адвокатуру» від 19.12.1992 // Відомості Верховної Ради України. – 1993.– N 9. – Ст.62

95. Теория государства и права: курс лекций. / Под ред. М.Н. Марченко. – М.: Зерцало, 1999. – 466 с.

96. Мельник Р.С. Забезпечення законності застосування заходів адміністративного примусу, не пов'язаних з відповідальністю: Дис... канд. юрид. наук: 12.00.07 / Роман Сергійович Мельник – Харків, 2002. – 211 с.

97. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року N 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР, 1984, додаток до N 51, ст. 1122. (зі змінами).

98. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 року N 2341-III // Відомості Верховної Ради України, 2001, N 25-26, ст. 131.

99. Кримінально-процесуальний Кодекс України від 28 грудня 1960 року (в редакції від 17 січня 2012 року). [Електронний ресурс]: Офіційний

веб-айт ВРУ. Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=1002-05>

100. Закон України «Про державну службу» від 16 грудня 1993 року N 3723-XII // Відомості Верховної Ради України, 1993, N 52, ст. 490.

101. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07 березня 2011 року N 3206-VI // Відомості Верховної Ради України, 2011, N 40, ст. 404.

102. Закон України «Про судоустрій і статус суддів» від 07 липня 2010 року N 2453-VI // Відомості Верховної Ради України, 2010, N 41-42, N 43, N 44-45, ст. 529.

103. Колпаков В.К., Кузьменко О.В. Адміністративне право України: підручник / В.К. Колпаков, О.В. Кузьменко. – К.: Юрінком Інтер, 2003. – 544 с.

104. Гранин А. Ф. Гарантии социалистической законности в деятельности органов внутренних дел : учеб. пособие / А. Ф. Гранин. – Киев : НИиРИО КВШ МВД СССР, 1982. – 80 с.

105. Овсянко Д.М. Административное право: Учеб. пособие для юрид. фак. и ин-тов / Отв. ред. Г.А.Туманов. – М.: Юристъ, 1995 – 303 с.

106. Иванов А.А. Принцип законности юридической ответственности: Автореф. дис. ... канд. юр. наук. Специальность: 12.00.01. – теория и история права и государства; история учений о праве и государстве / А.А. Иванов. – Казань, 2011. – 28 с.

107. Котюк В. О. Теорія права: курс лекцій: Навч. посібник для юрид. фак. вищ. навч. закл. / Котюк В. О. – К.: Вентурі, 1996. – 208 с.

108. Абдулаев М.И. Теория государства и права. / М.И. Абдулаев – СПб.: Питер, 2003. – 576 с.

109. Солдатова В.Д. Сутність та загальна характеристика юридичних гарантій законності в адміністративній діяльності ОВС України / В.Д. Солдатова // Форум права, 2010, N 4. – С. 846-852. [Електронний ресурс].

Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, м. Київ.
Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/FP/2010-4/10cvddou.pdf>

110. Примаков Т.К. Совершенствование законодательства как средство обеспечения законности (По материалам деятельности органов внутр. дел): Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01: / Татьяна Клавдиевна Примаков – Москва, 1998. – 162 с.

111. Студеникина М.С. Государственный контроль в сфере управления / М.С. Студеникина. – М.: Юридическая литература, 1974. – 160 с.

112. Андрійко О.Ф. Державний контроль в Україні: організаційно-правові засади. / О.Ф. Андрійко – К.: Наукова думка, 2004. – 304 с.

113. Беляев В.П. Контроль и надзор как формы юридической деятельности: вопросы теории и практики: Дис. ... д-ра юрид. наук: 12.00.01 / Валерий Петрович Беляев – Саратов, 2006 – 436 с.

114. Административное право: Учебник / Под ред. проф. А.Е. Лунова. – М., 1967. – 604 с.

115. Шморгун О.С. Правова детермінація законності та дисципліни. / О.С. Шморгун. [Електронний ресурс]. Веб-сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського, м. Київ. Режим доступу: http://www.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/bozk/2009_20/20text/g20_18.htm

116. Закон України «Про державний захист працівників суду і правоохоронних органів» від 23 грудня 1993 року N 3781-XII // Відомості Верховної Ради України, 1994, N 11, ст. 50.

117. Новіков В.В. Внутрішній контроль як засіб забезпечення законності і дисципліни в органах внутрішніх справ: Дисс. ... канд. юрид. наук. Спеціальність: 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право. / Віталій Володимирович Новіков – Харків, 2006. – 200 с.

118. Кондаков А.В. Предупреждение нарушений законности в правоохранительной деятельности милиции: Дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.01 / Александр Владимирович Кондаков – Саратов, 2006. – 230 с.
119. Бандурка О.М. Оперативно-розшукова діяльність. Підручник, ч. 1. / О.М. Бандурка – Харків, 2002. – 336 с.
120. Закону України «Про оперативно-розшукову діяльність» від 18 лютого 1992 року N 2135-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 22, ст. 303.
121. Бессарабов В.Г. Органы прокуратуры как субъект взаимодействия с институтом Уполномоченного по правам человека в Российской Федерации в вопросах защиты прав и свобод человека и гражданина. / В.Г. Бессарабов // Вестник Академии Генеральной прокуратуры Российской Федерации, N 3 (23), 2011. – С. 16-22.
122. Воронин О.В. К вопросу о типе и месте отечественной прокуратуры в системе органов государственной власти. / О.В. Воронин. // Вестник Томского государственного университета, 2010, N 339. – С. 98-101.
123. Марочкін І.Є. Прокуратура України: проблеми становлення й розвитку. / І.Є. Марочкін. // Проблеми законності, 2009, N 100. – С. 376-381.
124. Сухарев А.Я. Державное «око» в осаде (к вопросу о реформе прокуратуры): учеб. пособие. / А.Я. Сухарев – М., 2001. – 56 с.
125. Закон України «Про прокуратуру» від 05 листопада 1991 року N 1789-XII // Відомості Верховної Ради України, 1991, N 53, ст. 793.
126. Кобзарев Ф.М. Прокуратура России: правовое положение и перспективы развития. / Ф.М. Кобзарев – М., 2002. – 271 с.
127. Протопопов А.Л. Функции прокуратуры / А.Л. Протопопов // Правоведение, 2000, N 6. – С. 169-178.
128. Мельников Я.В. Прокурорская власть. / Я.В. Мельников // Государство и право, 2002, N 2. – С. 14-20.
129. Хабриева Т.Я., Чиркин В.Е. Теория современной конституции. / Т.Я. Хабриева, В.Е. Чиркин – М., 2005. – 320 с.

130. Чиркин В.Е. Государствоведение: Учеб. / В.Е. Чиркин – М.: Юрист, 1999. – 398 с.
131. Чеботарев Г.Я Принцип разделения властей в конституционной системе Российской Федерации: Автореф. дис.... д-ра юрид. наук. / Г.Я. Чеботарев – Екатеринбург, 1998. – 25 с.
132. Долежан В.В. Деякі аспекти співвідношення судової і прокурорської компетенції / В.В. Долежан // Правова система України: теорія і практика. – К., 1993. – С. 383-385.
133. Ломовский В.Д. Какой власти принадлежит прокуратура? / В.Д. Ломовский // Законность, 2001, N 9. – С.12-14.
134. Черемных Г.Г. Судебная власть в Российской Федерации: Автореф. дис. ... д-ра. юрид. наук. / Г.Г. Черемных – М., 1999. – 22 с.
135. Настольная книга государственного служащего / Под ред. В.И. Шатулла. М.: Норма, 1999. – 318 с.
136. Дьячков Д.А. Прокуратура РФ как политико-правовой институт урегулирования конфликтов (на примере Ярославской, Владимирской и Тверской областей): Автореф. дис. ... к.ю.н. Специальность: 23.00.02. / Д.А. Дьячков – Ярославль, 2009. – 25 с.
137. Королев Г.Н. Прокуратура РФ в период правовой реформы: Лекция. / Г.Н. Королев – Ижевск, 1998. – 114 с.
138. Шемчук В.В. Нагляд органів прокуратури як гарантія забезпечення прав і свобод громадян в сфері адміністративної юрисдикції: автореф. дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07 / В.В. Шемчук. – Х., 2009. – 19 с.
139. Додонов В.Н., Крутских В.Е. Прокуратура в России и за рубежом. / В.Н. Додонов, В.Е. Крутских – М.: Норма. – 192 с.
140. Куленко О.И. Место прокуратуры в системе государственно-правовых институтов, защищающих права и свободы человека и гражданина. / О.И. Куленко // – С. 41-45.
141. Логоша В.В. Місце прокуратури в системі органів державної влади / В.В. Логоша // Форум права, 2011, N 3. – С. 478-485.

142. Войцишен В. Прокуратура у системі кримінальної юстиції України в період її реформування. / В. Войцишен. // Вісник Національної Академії Прокуратури України, N 2 (22), 2011. – С. 11-14.

143. Гаращук В.М. Теоретико-правові проблеми контролю та нагляду у державному управлінні: Автореф. дис. ... д.ю.н. Спеціальність: 12.00.07 / В.М. Гаращук – Харків, 2003. – 34 с.

144. Еремина Н.В. Место прокуратуры Российской Федерации в системе разделения властей (теоретико-правовое исследование): Автореф. дисс. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.11 / Н.В. Еремина – Москва, 2009. – 28 с.

145. Цивільний процесуальний кодекс України від 18 березня 2004 року N 1618-IV // Відомості Верховної Ради України, 2004, N 40-41, 42, ст. 492.

146. Господарський процесуальний кодекс України від 06 листопада 1991 року N 1798-XII // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 6, ст. 56.

147. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 07 грудня 1984 року N 8073-X. // Відомості Верховної Ради УРСР, від 18.12.1984, N 51, ст. 1122. (зі змінами).

148. Кодекс адміністративного судочинства України від 06 липня 2005 року N 2747-IV // Відомості Верховної Ради України, 2005, N 35-36, N 37, ст. 446.

149. Постанова Верховної Ради України від 06 листопада 1991 року «Про затвердження Дисциплінарного статуту прокуратури України» // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 4, ст. 15.

150. Постанова Верховної Ради України від 06 листопада 1991 року «Про затвердження Положення про класні чини працівників органів прокуратури України» // Відомості Верховної Ради України, 1992, N 4, ст. 14.

151. Постанова Верховної Ради України від 06 листопада 1991 року «Про затвердження Типового положення про архівний підрозділ органу державної влади, органу місцевого самоврядування, державного і

комунального підприємства, установи та організації» // Офіційний вісник України, від 27 лютого 2012 р., N 14, ст. 525.

152. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію роботи з кадрами в органах прокуратури України» від 25 лютого 2004 року N 2гн. (втратив чинність). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.11105.0>

153. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію роботи органів прокуратури України в галузі міжнародного співробітництва і правової допомоги» від 07 квітня 2004 року N 9гн (втратив чинність). [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?code=%76%30%30%30%38%39%30%30%2D%30%35>

154. Юзікова Н.С. Судові та правоохоронні органи України: Навч. посібник, вид. четверте, перероб. і доповн. / Н.С. Юзікова – К.: Істина, 2006. – 320 с.

155. Закон України «Про організаційно-правові основи боротьби з організованою злочинністю» від 30 червня 1993 року N 3341-XII // Відомості Верховної Ради України, 1993, N 35, ст. 359.

156. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням Генеральної прокуратури України щодо офіційного тлумачення положень статті 86 Конституції України та статей 12, 19 Закону України «Про статус народного депутата України» (справа про запити народних депутатів України до прокуратури) від 11 квітня 2000 року N 4-рп/2000. // Офіційний вісник України, від 05 травня 2000 року, N 16, ст. 679.

157. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 46 народних депутатів України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 1, частини першої статті 7, статей 8, 9, 10, частини четвертої статті 14, статті 17, частини першої статті 20, частини третьої статті 29 Закону України «Про прокуратуру» (справа про повноваження прокуратури відповідно до пункту 9

розділу XV «Перехідні положення» Конституції України) від 10 вересня 2008 року N 15-рп/2008. Окрема думка судді Конституційного Суду України В.Д. Бринцева стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі N 1-29/2008. Окрема думка судді Конституційного Суду України М.А. Маркуш стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі N 1-29/2008. // Офіційний вісник України, від 29 вересня 2008 року, N 71, ст. 2396.

158. Гавриленко А.В. К вопросу о взаимодействии органов прокуратуры со средствами массовой информации / А.В. Гавриленко // Управление в социальных и экономических системах: материалы XX междунар. науч.-практ. конф., Минск, 20 мая 2011 г. – С. 170-172.

159. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію роботи органів прокуратури України з реалізації принципу гласності» N 11гн від 14 липня 2006 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.18049.0>

160. Guidelines on the Role of Prosecutors, Adopted by the Eighth United Nations Congress on the Prevention of Crime and the Treatment of Offenders, Havana, Cuba, 27 August to 7th Sept. 1990. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Управління Верховного комісара з прав людини. – Режим доступу: <http://www2.ohchr.org/english/law/prosecutors.htm>

161. Council of Europe Committee of Ministers, Recommendation Rec(2000)19 of the Committee of Ministers to member states on the role of public prosecution in the criminal justice system (Adopted by the Committee of Ministers on 6 October 2000 at the 724th meeting of the Ministers' Deputies). [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Комітету Міністрів Ради Європи.. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=376859&Site=CM>

162. Parliamentary Assembly CE Recommendation N 1604 On the role of the public prosecutor's office in a democratic society governed by the rule of law – Draft reply, GR-J (2004) 1, 9th Jan. 2004. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Ради Європи. Режим доступу: <https://wcd.coe.int/ViewDoc.jsp?id=103145&Site=CM>

163. Резолюція 1466 (2005) Парламентської Асамблеї Ради Європи «Про виконання обов'язків та зобов'язань Україною» 5 жовтня 2005 року. Неофіційний переклад. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_611/conv

164. Висновок N 190 (1995) Парламентської Асамблеї Ради Європи щодо заявки України на вступ до Ради Європи, від 26 вересня 1995 року. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт ВРУ. Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_590

165. Гонибесов Д.А. Надзор прокуратуры за соблюдением прав и свобод человека и гражданина. Автореф. дис. ... канд. юрид. наук, Специальность: 12.00.11. / Д.А. Гонибесов – Екатеринбург, 2007. – 31 с.

166. Настольная книга прокурора / Под ред. С. И. Герасимова. М., 2002. – 840 с.

167. Мельников Н. В. Прокурорская власть и личность: Правовые средства обеспечения конституционных прав и свобод граждан России. М., 2003. – 384 с.

168. Тихомиров Ю. Вводит мониторинг права / Ю. Тихомиров // Право и экономика, 2004, N 3. – С. 3-6.

169. Елистратов А. Об административном кодексе / А. Елистратов // Власть Советов, 1923, N 3. – С. 29-31.

170. Беляев Н.А. Уголовно-правовая политика и пути ее реорганизации. / Н.А. Беляев – Л., 1986. – 185 с.

171. Беляев В.П. К вопросу оптимизации контрольной деятельности // В.П. Беляев // Законодательство, 2006, N 6. – С. 74-78.

172. Шалумов М.С. Функции прокуратуры: письмо в редакцию / М.С. Шалумов // Государство и право, 1995, N 6. – С. 154-155.

173. Химичева О.В. Концептуальные основы процессуального контроля и надзора на досудебных стадиях уголовного судопроизводства. / О.В. Химичева – М.: Закон и право, ЮНИТИ-ДАНА, 2004. – 402 с.

174. Серебрянникова М.В. Историческое предназначение органов прокуратуры Российской Федерации. / М.В. Серебрянникова // Экономика, управление, общество: история и современность / Материалы Восьмой Всероссийской научно-практической конференции молодых исследователей, аспирантов и соискателей, Ч. 2, 2010. – С. 137-143.

175. Брагин А.П., Пронякин А.Д. Прокурорский надзор в Российской Федерации. / А.П. Брагин, А.Д. Пронякин – М.: Московский международный институт эконометрики, информатики, финансов и права. 2003. – 119 с.

176. Буглаева Е.А. Участие прокурора в ходе предварительного следствия: Автореф. к.ю.н. Специальность 12.00.09. / Е.А. Буглаева – Челябинск, 2011. – 23 с.

177. Баксаляр Д.В. Динамика становления органов прокурорского надзора как института государственного управления в России. / Д.В. Баксаляр // Вестник Поволжской Академии государственной службы им. П.А. Столыпина, N 1 (14), 2008. – С. 8-12.

178. Положення про Постійного представника Генеральної прокуратури України у Верховній Раді України, затверджене Наказом Генерального прокурора України від 30 березня 2001 року N 13. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.1469.0>

179. Березовская С.Г. Прокурорский надзор в СССР / С.Г. Березовская – М., 1966. – 72 с.

180. Коробейников Б.В. Основные понятия общего надзора / Б.В. Коробейников // Вопросы теории и практики прокурорского надзора, ч. 2. – М., 1975. – С. 22-33.

181. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію прокурорського нагляду за додержанням законів органами, які проводять дізнання та досудове слідство» N 4гн від 19 вересня 2005 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.12257.0>

182. Наказ Генерального прокуратура України «Про особливості правозахисної діяльності органів прокуратури щодо захисту прав і свобод дітей» N 3/1гн від 21 червня 2011 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.44801.0>

183. Тодика Ю.М. Конституційний Суд України і прокуратура в конституційно-правовому механізмі забезпечення основних прав громадян: моногр. / Ю.М. Тодика, О.В. Марцеляк – Х.: Лібра, 1998. – 107 с.

184. Концепція реформування кримінальної юстиції України, затверджена Указом Президента України від 8 квітня 2008 року N 311/2008. // Офіційний вісник України, 18.04.2008, N 27, ст. 838.

185. Конституційні засади прокурорського нагляду і судового контролю на досудових стадіях кримінального процесу: проблеми розвитку, співвідношення, перспективи. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://www.info-library.com.ua/books-text-10092.html>

186. Гуценко К.Ф., Ковалев М.А. Правоохранительные органы: Учебник. / К.Ф. Гуценко, М.А. Ковалев – М., 1999. – 370 с.

187. Баксалова А.М. Уголовно-процессуальная функция обвинения, осуществляемая прокурором, и ее реализация на судебном следствии: автореф. Дисс. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.09. / А.М. Баксалова. – Томск – 2002. – 24 с.

188. Лапкін А. Кримінальне переслідування – перспективна функція прокуратури України / А. Лапкін // Вісник Національної академії прокуратури України, 2011. – С. 52-57.

189. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію участі прокурорів у судовому розгляді кримінальних справ та підтримання державного обвинувачення» N 5гн від 19 вересня 2005 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.12259.0>

190. Смирнов А., Калиновский К. Комментарий к Уголовно-процессуальному кодексу Российской Федерации // Под ред. А.В. Смирнова. – СПб: Питер.-2003. – 1008 с.

191. Томин С.В. Завдання кримінального переслідування, здійснюваного прокурором у кримінальному судочинстві України. / С.В. Томин. // Університетські наукові записки, Серія: Право, N 1, 2010. – С. 71-78.

192. Наказ Генерального прокуратура України «Про організацію правозахисної діяльності органів прокуратури України» N 3гн від 12 квітня 2011 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.44425.0>

193. Пшонка В. Роль прокуратури в забезпеченні національної безпеки України. / В. Пшонка. // Вісник Національної Академії Прокуратури України, N 2 (22), 2011. – С. 5-10.

194. Щеннікова Л. Перевірки додержання законів про оренду об'єктів державної (комунальної) власності як складова частина прокурорського нагляду за додержанням законів при виконанні бюджетів за доходами. / Л. Щеннікова // Вісник Національної Академії Прокуратури України, N 1 (21), 2011. – С. 102-108.

195. Конституційне право України. Академічн. курс: Підручник. У 2-х томах. Т. 2. / За заг. ред. Ю.С. Шемчушенка. – К.: Вид-во Ін-ту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, 2008. – 800 с.

196. Шевченко В.Ю. Прокуратура в системе разделения властей и государственном механизме защиты конституционных прав граждан: Автореф. дис. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.02. / Ю.В. Шевченко. – Саратов, 2009. – 28 с.

197. Комментарий к федеральному закону «О прокуратуре РФ» / Под ред. Ю.И. Скуратова. М., 1996. – 834 с.

198. UN Convention on the Rights of the Child ad. 2 September 1990, N 27531. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховного Комісара з прав людини. ООН. Режим доступу: <http://www2.ohchr.org/english/law/crc.htm>

199. Вказівки Генеральної прокурори України «Щодо захисту інтересів громадян і держави у сфері земельних відносин» N 13 від 31 січня

2011 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.44680.0>

200. Шевчук В.І. Роль прокурора у цивільному процесі. / В.І. Шевчук // Актуальні проблеми юридичної науки: Збірник тез міжнародної наукової конференції «Дев'ять осінніх юридичних читань» (м. Хмельницький, 12-13 листопада 2010 року): У 4-х частинах. – ч. 3, 2010. – С. 350-352.

201. Марочкін І., Гаврюшенко Г. Прокурорське представництво: суть та проблеми удосконалення / І. Марочкін, Г. Гаврюшенко // Вісник прокуратури, 2007, N 4. – С. 14-19.

202. Самборська Ю.В. Правовий статус прокурора щодо справ про позбавлення батьківських прав (окремі аспекти). / Ю.В. Самборська // Актуальні проблеми держави і права: Збірник наукових праць, Вип. 56, 2010. – С. 193-198.

203. Principles relating to the Status of National Institutions, Paris Principles, Adop. by General Assembly resolution 48/134 of 20 December 1993. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховного комісара з прав людини ООН. ООН. Режим доступу: <http://www2.ohchr.org/english/law/parisprinciples.htm>

204. Вказівки Генеральної прокуратури України «Щодо покращання організації участі прокурорів у судах» N 1 від 09 січня 2007 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.37010.0>

205. Наказ Генерального прокурора України «Про організацію представництва прокурором в суді інтересів громадянина або держави та їх захисту при виконанні судових рішень» N 6гн від 29 листопада 2006 року. [Електронний ресурс]: – Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.20881.0>

206. European Commission for Democracy Through Law (Venice Commission) Report on the Rule of Law, Adop. by the Venice Commission at its 86th plenary session (Venice, 25-26 March 2011). CDL-AD(2011)003rev.

[Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Венеціанської Комісії. Режим доступу: [http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-AD\(2011\)003rev-e.pdf](http://www.venice.coe.int/docs/2011/CDL-AD(2011)003rev-e.pdf)

207. Уголовно-процессуальное право Российской Федерации: Учебник / Отв. ред. П.А. Лупинская. – М.: Юрист, 2003. – 797 с.

208. Максуров А.А. Координационная деятельность в правовой системе общества: Дисс. ... к.ю.н. Специальность: 12.00.01. / Алексей Анатольевич Максуров – Нижний Новгород, 2001. – 193 с.

209. Рішення Ради Національної Безпеки і Оборони України «Про стан злочинності у державі та координацію діяльності органів державної влади у протидії злочинним проявам та корупції» від 11 вересня 2009 року // Офіційний вісник Президента України офіційне видання від 05.11.2009, N 32, ст. 1098.

210. Закон України «Про засади запобігання і протидії корупції» від 07 квітня 2011 року N 3206-VI // Офіційний вісник України, від 20.06.2011 р., N 44, ст. 1764.

211. Наказ Генерального прокурора України «Про координацію діяльності правоохоронних органів по боротьбі зі злочинністю» N 2 від 21 лютого 2000 року [Електронний ресурс]: - Режим доступу: <http://zakon.nau.ua/doc/?uid=1041.2360.0>

212. Бурбика М.М. Повноваження органів прокуратури у сфері координаційної діяльності. / М.М. Бурбика // Митна справа, N5 (77), 2011, ч. 2. – С. 224-229.

213. Шемшученко Ю., Мурашин Г. Прокуратура України в системі міжнародного співробітництва. / Ю. Шемшученко, Г. Мурашин // Вісник Національної Академії Прокуратури України, N 1, 2009. – С. 23-28.

214. Дьомін Ю.М. Прокурорський нагляд в Україні: Навч. посібн. / Ю.М. Дьомін – К.: Прецедент, 2009. – 164 с.

215. Назаров В.В. Проблеми реалізації наглядових повноважень прокурора за додержанням законності при проведенні оперативно-

розшукової діяльності. / В.В. Назаров // Наше право, N 2, ч. 2, 2010. – С. 92-96.

216. Сидоренко Р.О. Адміністративні повноваження прокуратури України: поняття, зміст та сутність / Р.О. Сидоренко // Форум права, 2011, N 4. – С. 674-680.

217. Ставінський В.А. Форми й засоби прокурорського реагування щодо організованої злочинності у нафтогазовому комплексі України. / В.А. Ставінський // Боротьба з організованою злочинністю і корупцією (теорія і практика), 2009, N 22. – С. 307-314.

218. Окрема думка судді Конституційного Суду України Кампа В.М. стосовно Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним зверненням товариства з обмеженою відповідальністю «Амальгама Люкс» щодо офіційного тлумачення положення частини четвертої статті 21 Закону України «Про прокуратуру». Справа від 12 жовтня 2011 року N 11-рп/2011. // Офіційний вісник України, від 07 грудня 2011 р., N 84, ст. 3090.

219. Ломакін А.О. Про винятковість повноважень прокурора району щодо прийняття рішення про порушення кримінальної справи. / А.О. Ломакіна // Право і суспільство, N 2, 2010. – С. 164-168.

220. Закон України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини» від 23 грудня 1997 року N 776/97-ВР. // Відомості Верховної Ради України, 1998, N 20, ст. 99.

221. Закон України «Про рахункову палату» від 11 липня 1996 року N 315/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 43, ст. 212.

222. Закон України «Про адвокатуру» від 19 грудня 1992 року N 2887-XII // Відомості Верховної Ради України, 1993, N 9, ст. 62.

223. Косюта М.В. Проблеми та шляхи розвитку прокуратури України в умовах побудови демократичної правової держави: Автореф. дис. ... д.ю.н., Спеціальність: 12.00.10 – Судустрій, прокуратура та адвокатура. / М.В. Косюта. – Харків, 2002. – 22 с.

224. Мичко М.І. Проблеми функцій і організаційного устрою прокуратури України: Автореф. дис. ... д.ю.н., Спеціальність: 12.00.10 – судоустрій; прокуратура та адвокатура. / М.І. Мичко – Харків, 2002. – 38 с.

225. Серeda Г. Оптимізація процесуального статусу прокурора на досудовому слідстві. / Г. Серeda. // Вісник Національної академії прокуратури України N 2, 2011. – С. 15-21.

226. Concluding observations of the Human Rights Committee: France, CCPR/C/79/Add.80. (Concluding Observations/Comments), 4th August 1997, Human Rights Committee. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховного комісара ООН з прав людини. Режим доступу: <http://www.unhchr.ch/tbs/doc.nsf/0/bfd68d7522f679be8025653100621983?Opendocument>

227. CPT standards, CPT/Inf/E (2002) 1 – Rev. 2011 English. // European Committee for the Prevention of Torture and Inhuman or Degrading Treatment or Punishment (CPT), Strasbourg, December 2011. – 104 p.

228. Гончарова І.Ю. Взаємодія державної виконавчої служби з органами прокуратури під час виконання рішень. / І.Ю. Гончарова // Вісник Запорізького юридичного інституту Дніпропетровського державного університету внутрішніх справ, N 1, 2009. – С. 211-214.

229. Косюта М. Правозахисна функція прокуратури та її закріплення у майбутньому Законі України «Про прокуратуру». / М. Косюта. // Вісник Національної академії прокуратури України, N 2, 2011. – С. 29-34.

230. Лемик Р. Завдання і форми участі прокурора в цивільному процесі. / Р. Лемик // Вісник Львівського університету, 2011, Вип. 54. – С. 232-238.

231. The European Convention on Human Rights, Council of Europe, Rome 4th November 1950 – and its Five Protocols: Paris 20 March 1952; Strasbourg 6 May 1963; Strasbourg 6 May 1963; Strasbourg 16 September 1963; Strasbourg 20 January 1966. [Електронний ресурс]: Веб-сайт Гречського

дослідницького інституту. Режим доступу:
<http://www.hri.org/docs/ECHR50.html>

232. Прокурорский надзор: российская прокуратура в правовом демократическом государстве: учебник / [О. Т. Анкудинов и др.]; под ред. А.Я. Сухарева. – 2-е изд., перераб. и доп. – Москва: Норма, 2008. – 463 с.

233. Закон Республики Казахстан от 21 декабря 1995 г. «О Прокуратуре» // Ведомости Верховного Совета РК, 1995, N 24. – ст. 156.

234. Закон Кыргызской Республики от 17 июля 2009 года N 224 «О прокуратуре Кыргызской Республики» (в редакции Законов Кыргызской Республики от 29.02.2012 г. N 9). [Электронный ресурс]: Веб-сайт законодательства держав СНД. Режим доступу:
http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=28591

235. Конституционный Закон Республики Таджикистан «Об органах прокуратуры Республики Таджикистан». [Электронный ресурс] – Режим доступу: http://law.vl.ru/history/showhist.php?his_range=2&his_id=64

236. Закон Туркменистана от 15 августа 2009 года №50-IV «О прокуратуре Туркменистана» (в редакции Законов от 26.03.2011 г., 25.09.2012 г.). [Электронный ресурс]: Веб-сайт законодательства держав СНД. Режим доступу: http://base.spininform.ru/show_doc.fwx?rgn=28820

237. Закон Республики Узбекистан «О Прокуратуре» (новая редакция) от 29 августа 2001 г., N 257-II. // Ведомости Олий Мажлиса Республики Узбекистан, 2001 г., N 9-10. – ст. 168.

238. Указ Президиума Верховного Совета СССР от 24 мая 1955 года «Об утверждении положения о прокурорском надзоре в СССР». [Электронный ресурс] – Режим доступу:
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=19140;dumy=1035425951>

239. Закон СССР «О Прокуратуре СССР» от 30 ноября 1979 года (в ред. от 07.01.1988 г. – Ведомости ВС СССР, 1988, N 2, ст. 21). [Электронный

ресурс] — Режим доступу:
<http://base.consultant.ru/cons/cgi/online.cgi?req=doc;base=ESU;n=1625>

240. Закон України «Про Конституційний Суд України» від 16 жовтня 1996 року N 422/96-ВР // Відомості Верховної Ради України, 1996, N 49. – ст. 272.

241. Попович Є. М. До питання діяльності органів прокуратури України. / Є.М. Попович. // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского, Серия: «Юридические науки», т. 23 (62), N 1, 2010. – С.195-201.

242. Віктор Янукович: Для прокуратури України важливе розширення співпраці з Міжнародною асоціацією прокурорів, 02 жовтня 2012 р. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Президента України. Прес-служба Президента України Віктора Януковича. Режим доступу:
<http://www.president.gov.ua/news/25603.html>

243. Озерський І.В. Співвідношення координації та взаємодії у діяльності органів прокуратури. / І.В. Озерський // Часопис Київського університету права, 2010, N 2. – С. 278-281.

244. Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання. [Електронний ресурс]: Офіційний веб-сайт Верховної Ради України. Режим доступу:
http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_085/conv

245. Шупеня М., Бачук М., Франків Л. Прокурорський нагляд та участь прокурора у виконавчому провадженні. / М. Шупеня, М. Бачук, Л. Франків // Право України, 2006, N 1. – С.37-40.

246. Улизко К.А. Взаимодействие институтов гражданского общества и органов прокуратуры как фактор обеспечения законности в системе государственного управления. / К.А. Улизко // Вестник Тихоокеанского государственного университета, 2011, N 1 (20). – С. 231-236.